

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ BILUNARĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Anul VI

Cultura, cultura va scăpa pe Români și cultura
numai națională poate fi. A. Papiu Ilarianu

Un

N-rul 3

CLUJ, 15 Februarie 1929

exemplar:

Lei 30

CUPRINSUL

INVĂȚĂMÂNT - EDUCAȚIE: Aplicațiile psihologiei la viața economică

PROBLEME SOCIALE: Aniversarea Institutului Social

Educația estetică a mulțimii

Feminismul nostru

Problema culturală a Munților Apuseni

Țara Moților: Aspecte din viața domestică și socială

EUROPA CONTIMPORANĂ: Scrisori din Paris: Prestigiul chirurgiei

ACTUALITĂȚI: Spre refacerea economică

PAGINI LITERARE: Qui pro quo

Eu vreau să mor

Discuții și recenzii (Paginile postume ale lui Valeriu Braniște.

Prefetele discursurilor lui Titu Maiorescu. — Tratat de corespondență

comercială. — Intre da și nu. — Analele Banatului — Almanahul

Banatului)

CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE: Problema Teatrului din Cluj. — Reviste: Convorbiri Literare. — Cele Trei Crisuri

BULETIN BIBLIOGRAFIC:

FAPTE, IDEI, OBSERVAȚIUNI: Emilia Dr. Rațiu. — Semnarea protocolului Litvinow. — Statisticile intelectualității. — Un monument

pentru o carte. — Supraproducția intelectualilor în Japonia. —

Conflict între academia maghiară și comisiunea premiului Nobel.

P. Roșca

Ion Băilă

Emil Isac

Constanța Hodoș

N. Nistor

Petru Suciu

Adrian Corbul

Horia Trandafir

Dr. V. Branișce

Ion Gorun

Ion Clopoțel

Cronicar

Ion Mușlea

Red.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: CLUJ, PIAȚA UNIREI No. 8. CALEA VICTORIEI No. 51

Abonamente: Pe un an 600 lei. Autorități și întreprinderi particulare 1000 lei. Funcționarii publici, preoții și învățătorii 500 lei. Pentru streinătate, abonamentele sunt îndoite în America 10 dolari. Abonamentele se plătesc înainte, pe cel puțin o jumătate de an

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

CONTABILITATEA CENTRALĂ

Bilanț general, încheiat la 31 Decembrie 1928

Activ

Pasiv

Stocul metalic:				Capital	10000000
Aur monete în tezaur	144470461			Fond de rezervă	2.6898416
Aur depozitat în străină ateu)	98433385			Fonduri pentru amortizări	302129937
Aur îngourii	12663897	255567743		Fonduri de pensii, ajutoare și asistență pt. pers. nal	94881244
Ren'e aur		3925000		Bilete de bancă în circulație	21211480555
Tezaur evacuat la Moscova		315179980		Conturi-curente și recepise la vedere	1435937955
		5.46727.3		Reescontul anului viitor	66984667
Bonuri de tezaur		6623713333	7198386056	Conturi diverse	26.5869355
Argint și diverse monete			3384935	Ministerul Finanțelor. — Bonuri de tezaur	6623713333
Portofoliu român și străin			9407062925	Ministerul Finanțelor. — Fond lichidare	3126412008
Imprumuturi pe efecte publice, (Simple	617018850				
Warante, etc. (In cont curent	308967234		9.5986084		
Centrala băncilor populare	1598373897				
Centrala cooperativei de producție și consum	400110890		1998484787		
Casele de împrumut pe gaj agricultorilor			221584401		
Conturi curente			2250607927		
Datoria Statului			10678975705		
Efectele publice ale:					
Capitalului social	99999453				
Fondului de rezervă	61248083				
Fondurilor de amortizări	90252924				
Fondurilor de pensii, ajutoare și asistență pentru personal	86741896		3382423.6		
Imobile			337933221		
Mobilier și mașini de imprimărie			55405855		
Doănzii datorate la împrumuturi pe efecte publice			17224767		
Conturi de valori			1197309476		
Conturi diverse			1223718975		
			35854307470		35854307470
Efecte și alte valori în depozit și păstrare	1646537674				
Bonuri de tezaur în gaj pt. împrumuturile Statului	669920000			Diverși efecte și alte valori de restituit	12899336857
Efecte și alte valori în gaj	4643179183		12899336857	Conturi de ordine	4392267002
Conturi de ordine			4392267002		
			17291603859		17291603859

* Paris
Londra

Debit

Contul de Profit și Pierdere încheiat la 31 Decembrie 1928

Credit

Cheltuieli de administrație	220140771			Soldul semestrului I	62468925
Impozite și diferite taxe	12067963		232208734	Dobânzi și beneficii diverse	355313332
Din beneficiul net de lei 200696983 se atribuie:				Diverse beneficii din operațiuni cu trate și cu străinătatea	10331717
Fondului pentru prime la cumpărări de aur cota convenită, conform convenției			10000000	Venitul efectelor publice ale capitalului	479.743
Beneficiul net al emisiunii proprii de lei 190696983 lei se distribuie astfel:					
20% Fondului pentru cumpărări de aur (partea convenită mai înainte Fondului de rezervă)	38139397				
Restul de lei 146557586 (152557586 minus 6000000 lei primul dividend) se repartizează astfel:					
30% Ministerului de Finanțe (în contul Fondului de lichidare, conform convenției)	43967275				
60% Tantiemele Consiliului de administrație și de Censori	8793455				
70% Participarea la beneficii a personalului Băncii	10259031				
Dividend 1928 { Imp. 16,20% = lei 7250 de acț. 14500000 Acontodivid = lei 150 de acț. 30000000 Rest divid = lei 225 de acț. 45000000	89500000				
Div. int. gral lei 447.50 de acț.	37825		190696983		
De reportat pe anul 1929			432905717		432905717

Gubernator, Dimitrie M. Burilănu

Director, I. C. I. Cluj

© B. C. U. Cluj

SOCIETATEA DE MĂINE

REVISTĂ BILUNARĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Director: Ion Clopoșel

Redacția și Administrația:
CLUJ, { Calea Victoriei 51. Telefon: 308
Plaza Unirei No. 8.
CLUJ, 15 Februarie 1929

Anal VI N-rai 3
Un exemplar: Lei 30

Aplicările psihologiei la viața economică*)

De multe ori se pune întrebarea cu privire la rostul ce l'ar putea avea filosofia, subînțelegându-se aci, în baza tradiției și psihologia, într'o înaltă instituție cu caracter eminent profesional și practic, cum este și în cazul Academiei noastre. Poate și studenții, cari urmează cursurile acestei Academii, vor fi simțind îndoieli în momentul când sunt puși a lua hotărârea de a urma sau a nu urma cursul de filosofie, cu atât mai mult că în programul acestor cursuri sunt trecute numai cu caracter facultativ. Cei mai mulți, în tendința de a găsi totuși o justificare a acestor cursuri, vor admite că ele sunt de folos pentru cei ce vor să se dedice învățământului comercial, iar pentru ceilalți, să zicem majoritatea covârșitoare, cari vor intra în cariera practică, le vor socoti folositoare doar din punctul de vedere al complectării culturii generale, indispensabilă pentru oricine care vrea să-și trăiască viața omenește în societatea de azi.

Nu vreau să încerc a face o apologie a catedrei mele, deși e oarecum firesc ca fiecare profesor să-și înceapă cursurile arătând importanța lor pentru auditoriu, nici nu vreau să osândesc mentalitatea de a privi cu neîncredere tot ce e înrudit cu filosofia, care după concepția aproape generală este considerată ca o îndeletnicire potrivită pentru o seamă de oameni curioși, cari nu înțeleg că ar putea să-și cheltuiască timpul pentru ocupațiuni mai folositoare. Criteriul dominant, după care se măsoară azi valoarea unei munci,

este utilitatea și aceasta de cele mai multe ori interpretată în înțelesul practic material. Poate că filosofia, considerată ca speculațiune metafizică, poartă pe drept osânda aceasta ca o urmare a greșelilor ei din trecut. Cu o sută de ani în urmă se rosteau dela catedrele de filosofie cuvinte îndrăsnețe cu pretenție de a fi expresia unor adevăruri absolute, față de cari toate celelalte științe trebuiau să se umilească. Lucrurile s'au schimbat întrucât științele cari operau cu metode pozitive de cercetare și-au luat un avânt nebănuit, au produs rezultate uimitoare, pe când sistemele de metafizică s'au risipit în vânt ca simple plăsmuiri.

Dar să lăsăm filosofia să-și caute un drum de afirmare mai îngrădit de considerațiuni critice și cultivând relațiuni mai pozitive și amicale cu științele reale și exacte.

Tema despre care mi-am propus să vă vorbesc este psihologia și aplicările ei la viața economică.

Spuneam că psihologia în mod tradițional se socotește ca făcând parte din științele filosofice. Într'adevăr psihologia multă vreme era considerată ca o parte a metafizicei, întrucât problema ei principală se socotea a fi să dea răspuns la întrebările: ce este sufletul? în ce raport se găsește cu trupul? este el nemuritor?

Chiar și după interesul psihologilor vechi s'a îndreptat asupra cunoașterii fenomenelor și proceselor vieții sufletești, s'au întrebuintat metode de introspecție și intuiție, cari puteau să deslușască uneori crâmpene din viața sufletească, însă nu au putut da o psihologie întemeiată pe metode

științifice. Sunt scriitori cari cu intuiția lor genială au pătruns unele mistere ale vieții sufletești și au produs scrieri care sunt adevărate comori de cunoștințe sufletești, cu toate acestea psihologia se găsea într'un stadiu prestiențific, așa cum a fost cazul de altfel și la alte științe, de exemplu la astronomie, fizică, chimie, pedagogie și altele. Rousseau bună oră pe terenul pedagogiei deși nu lucra în mod metodic științific a fixat în scrierea sa *Emile* adevărate perle de pătrundere a problemei educației, așa încât pedagogia științifică de azi în bună parte este dominată de principiile sale.

Perioada prestiențifică a fost de lungă durată. Numai după ce s'a format și verificat prin practică de sute de ani metoda inductivă și experimentală a cercetărilor empirice asupra naturii, s'a întreprins cunoașterea vieții sufletești prin aplicarea aceluiași procedeu metodic. E firesc ca extinderea metodelor de cunoaștere a naturii asupra fenomenelor vieții sufletești să se fi făcut din partea unor cercetători ai fiziologiei, dela cari trecerea la viața sufletească era mai apropiată. Așa a luat naștere psihofizica prin activitatea lui Weber și Fechner, apoi psihologia fiziologică mai ales prin munca depusă de Wundt, caruia îi revine și meritul de a fi introdus experimentul și măsurările precise în domeniul psihologiei.

Dacă psihologia prestiențifică se caracterizează prin metoda observărilor incidentale și prin o îndrăsneată prelucrarea speculativă a cunoștințelor nesigure ce le obținea, psihologia științifică operează cu observațiuni sistematice și cu experiențe și măsurători

*) Cuvântare ținută la inaugurarea cursurilor Academiei de înalte studii comerciale și industriale din Cluj, 1 Nov. 1928.

ingenios adoptate specificului vieții sufletești. Psihologia a devenit astfel, după metodă cel puțin o știință naturală, rămânându-i firește caracteristica de știință a sufletului.

Dela mijlocul secolului trecut metoda științifică, aplicată în psihologie cu stăruință și ingeniozitate, a stabilit o mulțime de constatări și legi, cari mai înainte sau nu erau de loc cunoscute, sau nu puteau fi formulate cu precizie. Au putut fi cunoscute astfel nu numai senzațiunile, ci rând pe rând și funcțiunile superioare precum sunt: reprezentările, memoria, actele de gândire, sentimentele și fenomenele atât de complicate ale voinții. Firește ar fi exagerat să credem că psihologia modernă, înarmată cu metoda științifică de cercetare, a reușit să pătrundă și să pună în deplină lumină toate adâncurile vieții noastre sufletești. Aceea ce a cucerit până acum psihologia este doar o lumină palidă aruncată asupra periferiei vieții sufletești. Precum în viața naturii au rămas o mulțime de enigme cari își așteaptă deslegarea dela munca viitoare, dacă nu cumva vor rămâne pentru totdeauna ascunse după un vâl nepătruns de mintea noastră, așa au rămas și în viața sufletească o mulțime de mistere, cu atât mai mult că ea nu se reduce la cercul relativ îngust al vieții conștiente, ci se alimentează încontinuu cu elemente ce răsar din domeniul vast al inconștientului psihic, față de care psihanaliza, deși atât de importantă și în parte promițătoare în ce privește rezultatele, e totuși numai o încercare disproporționată.

Oricum însă rezultatele psihologiei științifice sunt remarcabile și comportă aplicațiuni în toate ramurile activității omenești. Astfel psihologia teoretică, chiar dela constituire ei, și-a dat tributul la deslegarea diferitelor nevoi din viața practică a omului, devenind psihologie aplicată.

Prin afinitatea terenului de activitate a căutat mai întâi pedagogia să profite de rezultatele psihologiei teoretice. Pe urmele psihologiei experimentale vedem că să ivește pedagogia experimentală, aplicând cu mult folos rezultatele psihologiei.

Approape în același timp începe o ramură a medicinei să găsească aplicări pentru adevărurile des-

coperite de psihologie, mai ales în ce privește diagnosticarea și tratamentul diferitelor nevrose și stări sufletești anormale.

Urmează apoi jurisprudența, care găsește deslușiri în psihologie, bunăoară în ce privește pozițiile martorilor. Apar pe rând ca aplicări ale psihologiei: psihologia religiei, a moralei, a artelor, a limbii și a geopsihologiei.

Toate aceste aplicări ale psiho-

logiei s'au produs însă în mod precumpănitor pe terenul unor științe teoretice și poate că la început nici că s'a bănuie că psihologia aplicată, sau psihotehnica⁶, cum se mai numește încetățenindu-se termenul fixat de către Münsterberg, ar putea găsi aplicări admirabile și la viața economică cu toate ramurile ei.

(Va urma.)

P. Roșca.

Aniversarea Institutului Social

Războiul mondial a pus o mulțime de probleme nouă atât în domeniile practice ale vieții cât și cele științifice. Răscolirea până în cele mai adânci straturi ale societății omenești, produse de războiu, a arătat că viața omenească avea până aci la bazele ei o mulțime de concepții greșite și multe lipsuri de organizare. Îndeosebi greșită era concepția despre rostul individului în societate și organizarea lui din punctul de vedere al existenței sale. Aceste constatări au dat lumii savante, obișnuită să caute toate mijloacele potrivite pentru accelerarea progresului omenească, noi preocupări și noi directive în cercetările sale științifice. Astfel a luat ființă și la noi, încă în cursul frământărilor războiului la Iași, „Asociația pentru studiul și reforma socială”.

După cum spune chiar și titlul ei menirea acestei societăți era de-a se interesa în mod științific de nouile probleme sociale, indicate de războiu în primul rând al problemelor de ordin și de interes general.

Inițiatorul și conducătorul acestei societăți la Iași era d. prof. univ. Dimitrie Gusti, care trecu mai târziu la București, strămutând și sediul „Asociației” aici. Evident, că la București se deschideau alte orizonturi și se ofereau alte posibilități de activitate și de expansiune, și Asociația fu transformată după doi ani de zile, într'un „Institut Social”, cu program nou și mai amplu.

În primii ani după războiu lumea era generoasă față de curentele sociale, care frământau toate părțile societății, fiecare așteptând o îndreptare, dacă nu generală cel puțin pentru propria sa pătură. „Institutul

Social”, fiind chiar dela început bine organizat și condus cu tenacitate, a reușit să concentreze asupra sa toată atențiunea societății și prin o activitate adecvată preocupărilor sociale ale acelei epoci și-a asigurat și concursul moral și material al celor mai importanți factori din viața noastră publică. Cinci ani de-arândul acest institut a dominat viața intelectuală din capitala țării, prin ciclurile de conferințe ținute la Fundația Regele Carol I despre următoarele subiecte: „Constituția”, „Politica externă”, „Viața socială”, „Capitalismul” și „Politica culturii”. Cei mai distinși bărbați de știință și de stat, fără deosebire de credința lor politică, și-au putut expune la aceste conferințe părerile și cunoștințele lor în fața unui auditoriu select.

Oricât de interesante și de instructive au fost însă acele conferințe, cari au apărut apoi și în volume speciale, se pare că direcția Institutului Social totuși nu e satisfăcută de rezultatele practice obținute pe această cale, căci pentru anul acesta a anunțat o radicală modificare a metodei sale de lucru. Conferințele publice vor fi înlocuite cu conferințe intime, cari se vor ține mai des și vor cuprinde într'un spațiu mai redus de timp un program mai vast de probleme pentru studiat și discutat. Avantajul acestui sistem de muncă constă în faptul, că la aceste conferințe intime se vor face comunicări de către specialiști într'o materie tot unor specialiști similari, cari prin discuții științifice vor putea să pună mai bine la punct diferitele probleme sociale. Evident, că din punct de vedere practic sistemul acesta este de preferat conferințelor publice, cari pot trezi în opinia publică un anumit interes față de unele probleme sociale, dar nici de cum nu le pot adânci

* Hugo Münsterberg a publicat la 1914 scrierile sale: „Elemente der Psychotechnik”.

și mai puțin rezolva.

Dacă după zece ani de experiență s'a ajuns la această soluție se poate presupune că pe drumul acesta se va ajunge mai curând la scopul principal al institutului, care este înființarea unei facultăți sau școli de științe sociale și politice.

Desigur, că aniversarea celor zece ani de existență, care se va face în ziua de 13 Februarie c. în cadrul unor frumoase festivități, va fi un prilej binevenit pentru factorii principali ai vieții noastre publice de a-și manifesta recunoștințe pentru munca rodnică depusă până acum de către „Institutul Social” și pentru asigurarea mijloacelor necesare la desăvârșirea scopurilor urmărite de institut.

Pentru inaugurarea noului sistem de muncă sunt prevăzute în programul, care se va pune în aplicare la 4 Martie a. c., 152 de comunicări repartizate precum urmează:

Lunea, orele 6 seara: *Secțiunea bibliografică*. Se vor discuta probleme de bibliologie, bibliotecă și bibliografie. La orele 9 seara: *Secțiunea culturală*, în care se vor discuta probleme de cultură contemporană.

Martia, orele 6. *Secțiunea economică*. Se vor discuta probleme de „Politică economică a Soc. Națiunilor”. Orele 9: *Secțiunea de politică socială*. Probleme actuale de politică socială. (Asigurări sociale, contractul de cununie).

Miercuria, orele 6: *Secțiunea de studii urbanistice*. Orele 9: *Sociologia popoarelor și metoda de cercetare monografică*.

Joi, orele 6. *Secțiunea statistică*. Statistica internațională și cea din țară. Orele 9: *Secțiunea juridică*: „Unificarea internațională a dreptului”.

Vineri, orele 6. *Secțiunea agrară*. Orele 9: *Secțiunea de studii cooperative*.

Sâmbătă, orele 6: *Secțiunea de studii feminine*. Orele 9: *Secțiunea de politică externă*: Probleme actuale ale Soc. Națiunilor.

Un program vast, care cuprinde toate problemele mari, cari interesează în timpul de față cercurile de știință și politice din toate țările.

Ion Băilă

Abonați

Societatea de Măine

Femenismul nostru

D. Iorga — într'o conferință a dsale „despre mișcarea noastră pentru drepturi — foarte just a făcut obiecțiunea „că greșit li se spune acestor manifestațiuni: „femenism”. Căci ceea ce vor femeile este tocmai contrarul a ceea ce se chiamă „femeiesc”, feminin, sau — feminism.

Și poate că greșeala aceasta să fi contribuit ceva la nereușita de până acum.

Ideea s'a complicat, a degenerat sub falsa firmă, la care s'au asociat atâtea înzorzonări — feministe. Ea putea să rămână sub vechea numire: Emanciparea femeii. Simplă și adevărată.

Femeile muncitoare, — și numai acestea au cuvântul — vor să fie tari, să poată intra în toate arenele de luptă, alături de bărbați, din ce în ce mai asimilate în viața publică, cu ei. Tovarășa înțeleghătoare, ajutând la greu; împărțind soarta cu ei, în bine și în rău. Fără prejudecăți și încătușări jignitoare inteligenței, apitudinilor lor.

Dacă „femenismul” vrea mai mult, e vina ei. Noi, muncitoarele vrem doar — dezrobirea, libertatea.

Pentru ce nu ni se acordă?

Pentruce, acuma, când aproape toate statele civilizate au recunoscut aceasta necesitate a timpului, România șovăiește să-l recunoască?

„Femeia română nu-i încă destul de serioasă pentru a înțelege importanța rolului ei politic”.

„A da drept de vot și femeii ar însemna a prăbuși țara într'o zăpăceală și mai mare decât aceea ce s'a făcut cu votul universal”.

„Politică e un lucru urât, și femeia trebuie să stee departe de ea”.

Argumentări mărunte, dintre cele nenumărate, pe cari adversarii le aduc împotriva acordării drepturilor noastre de cetățene.

Seriositatea sau neseriositatea femeilor unui popor este totdeauna egală cu a bărbaților lui. Cum a putut o femeie ușoară naște și crește fii virtuoși?

Acum, când femeile primesc instrucție egală cu a bărbaților și s'a dovedit că facultățile intelectuale nu le sunt mai prejos: de ce aberațiile aceste?

Deprinderile ușurate sunt opera bărbaților. Ei vor să o aibă astfel. Păpușă frumoasă. Jucărie în mână lor. Credința mea este că femeia emancipată deplin, cu deplină libertate și drepturi civile și politice, cu timpul, nu va mai fi păpușa vopsită, de astăzi.

În vâlmășala votului universal, femeia va găsi rostul ei. Matroanele neamului nostru, cari și-au păstrat echilibrul sufletească, în tumultul marului războiu, ținând ordine și bunăstare în economia, în casa, în familia lor, vor ști să pună frâu patimelor, cari se deslănțue cu selbăticie uneori, la aceste ocazii.

Politică e urită; poate chiar fiindcă femeia nu ia parte activă la ea. În parlament deputații, ministri, se înjură, se calomniează, își spun epitețe grosolane murdare — fiindcă nu-i acolo femeia cu bunul ei simț, cu instinetul ei *educativ*, cu inima ei iubitoare de armonie, de *umanitate*, să le arunce o privire dojenitoare, o vorbă aspră de trezire sufletească, așa cum fac în familia lor, acasă, mamele, surorile, mătușele cuminti și bune.

Au nu-i și *casa* noastră, această clădire, unde se adună *tot* ce are țara mai bun, mai cuminte și mai frumos? Și noi, nu suntem ale țării, ale neamului?

De ce să fim socotite ca nevrednice să stăm la sfat pentru prosperarea și mărirea ei? Noi mamele, cari v'am născut, suferind și v'am iubit, cum nu vă poate iubi nici un confrate, nici un părinte.

Politică e o știință severă și rece. Și nu-i făcută inima femeii pentru ea. Cele mai multe femei, nici nu vor să audă de participarea lor la ea.

Da, sunt femei, durere, încă multe în țara noastră, cari nu vor să participe nici la conducerea micii lor gospodării. Toate le lasă în grija bărbatului. Ele stau la oglindă...

Dar tocmai contra acestor moravuri, dăunătoare progresului economic și cultural, ne ridicăm noi și cerem cu energie, cu glas tare *emanciparea*, chiar peste voia lor.

Robul, care nu cunoaște libertatea, șovăiește pe căile ei. Orbul, care n'a

QUI PRO QUO

— Amintiri hazlii —

Iulie 1918 în temnița din Seghedin

de: dr. Valeriu Branisce.

Rimele lui Bârsan

Blandul profesor și de prezent președintele Asociațiunii Andrei Bârsan e și poet. N'a scris mult, dar a scris versuri drăgălașe mai ales ocazionale, reoglindind seninătatea și bunătatea sufletului său liber de patimi. Așa pare că el nu s'a considerat nici când poet și nu s'a pus nici când cu dinadinsul să scrie poezii, ca mulți alți contemporani. Ce a scris și tipărit au fost mai mult inspirații ale momentului, pe cari mai ales la îndemnul altora le-a așternut pe hârtie, ori ca să facă față vre unei trebuințe ocazionale. Dar era bogat în rime și când eram noi între noi „scăpăra”, avea totdeauna rima la îndemână pentru chestia ce se desbătea. Mai ales când era bine dispus ar fi meritat ca cineva să-i prindă aceste versificații ale momentului și să le însemne. El le nesocotea cu totul, ca pe niște jucării ușoare. Unele din aceste rime ale lui au rămas proverbiale în cercul prietenilor. Încerc să însemn și eu vre-o două aici, mai ales că și pe mine mă fixase într'o rimă, care devenise volantă în cercul de prieteni. În primii doi ani, ce i-am petrecut la Brașov ca profesor (1891—1893) treceam de bun vorbitor la mese și bucuros ascultat. Om tinăr și fire expansivă nici nu mă prea

lăsam îmbiat la vorbă. Rar prilej va fi fost unde n'am vorbit. Cu toate acestea s'a întâmplat că n'am avut totdeauna chef și „inspirație” când se cerea să vorbesc. Așa odată era mare masă la profesorul Ioan Popea (fratele episcopului de Caransebeș) și numeroasele domnișoare aparținătoare neamului Popea—Penciu—Pușcariu cereau cu insistență să vorbesc, dar eu nu aveam „tindăr” (zunder, amnarul dela vechile puști) și cum se insista din o parte și alta, zice dela altă masă Bârsan:

„Și Branisțe
Să se miște!”

Și vorba s'a lipit de mine ca scaiul de oaie. În cor repeta întreaga societate versul lui Bârsan și n'a fost altă scăpare, a trebuit să vorbesc! Cât am stat la Brașov, m'au urmărit aceste vorbe la toate mesele.

În primavara anului 1892 venise G. Dima cu corul Reuniunii din Sibiu la Brașov să concerteze. S'au făcut mari pregătiri pentru primirea potrivită a oaspeților, încartirarea lor etc. Erau diferite comitete. Unul era special de dame sub prezidiul soției lui Bârsan. În una din acele zile pe la amiaz, ieșind cu Bârsan (noi îi zicem „Andreia”) dela lecții, tocmai î-mi spunea că e neobișnuit de flămând și abia așteaptă să meargă acasă

văzut lumina, nu prețuște comoara frumuseților din raza ei.

De ce să fie politica, rece aspră și mai ales — urită?

Nu-i ea urzitoarea lumii? Marea știință, arta minunată prin care se făurește fericirea, înălțarea popoarelor, a țărilor?

Țara noastră întregită, poporul nostru, trezit la conștiința de neam, cu o menire nobilă în viitor, are nevoie de toate energiile ei, de toate inimile eari bat cu drag pentru înălțarea ei. De ce să fie jumătate din aceste inimi reduse la neactivitate? Să rămână și mai departe — cine știe câți ani, plini de amenințare, de primejdii, — înaintea oglinzii, în cercul mărginit și egoist al cochetăriei, a preocupării de mode — de mici desertăciuni?

Fiindcă un rău patriot, un om prost sau vițios a zis că: așa trebuie să fie femeia?

Dați-ne puțința s'o readucem pe ea din starea ei hipnotică — la viață, la datoria ei de tovarășă adevărată a omului, iar pe el, să-l moralizăm puțin.

Bunii români ne vor înțelege și vor îndeplini aspirația noastră: după pregătire culturală, muncă, și îndatorire; drepturi și libertate egală a validității tuturor aptitudinilor, talentelor noastre: literare, științifice, și politice.

Parlamentul care va sancționa aceeaș sfântă lege, va îndeplini cea mai bună, cea mai mare, cea mai patriotică și înțeleaptă operă a sa.

Constanța Hodoș.

la masă și din vorbă în vorbă î-mi spune că au la masă „varză cu sarmale siciliene”. (Era o vorbă de haz pentru sarmale de Săcele — comună lângă Brașov, — niște sarmăluțe gustoase mici, spre deosebire de sarmalele — găluștele — obicinuite în Ardeal.) Când să ne despărțim, vedem pe D-na Bârsan traversând în mare grabă piața gimnaziului, venind de acasă și grăbind spre oraș. Bârsan surprins îi strigă că unde aleargă pe vremea aceasta, când e timpul mesei. D-na îi răspunde că în chestie de concert și continuă calea grăbită. Deceptionat se întoarce Bârsan spre mine și zice:

„Cu atâte concerte,
Rămân verzele nefierte!”

Pe timpul acela locuia deja în casa proprie ce și-o cumpăraseră în suburbiul Schei. Avea o căscioară cochetă, bine aranjată, iar curtea măricică o aranjează de grădină cu flori (n'avea copii). A făcut niște pajiști frumoase unde a sămănat iarba americană pături cu flori și cărări pe cari le-a prundit. Dar n'avea cu ce bătuci nisipul. I s'a promis un „falt” dela grădinarul orașului, dar nu le-a mai primit. În situația aceasta i-am venit eu în ajutor. Fiind profesorul de gimnastică Prodan destituit pe cale disciplinară, substituam noi profesorii tineri lecțiile de gimnastică. Eu primisem cl. III și IV gimnazială, dar făceam adesea și lecțiile pentru Onițiu, care avea cl. I și II gimn. Am luat toate patru clasele sub titlu de excursie, am urcat dealul spre Stejeriș și am coborât în Schei la casa lui Bârsan. Cu diferite „evoluii” am intrat în curte, am respirat băeții pe cărările prundite și am comandat pas mărunt în loc. După vre-o două exerciții de aceste, cari făceau mare haz elevilor, i-am bătucit lui Bârsan cărările, cum nici tăvălugul mare de șosea nu ar fi putut mai bine. Astfel se dezvoltase un fel de intimitate între noi și Bârsan pe tema curții lui. De pe la plimbări treceam des pe la el să vedem de nui-răsare iarba americană. Era titulus bibendi. Făceam de obicei apoi ojină împreună. Bârsan primea des icre tescuite din

Regat (erau ieftine pe atunci, kilogramul 3—4 florini!). Iarba lui Bârsan devenise proverbială și colegii mai bătrâni îl tachinau des pe tema cât i-l costă această iarbă, care nu mai voia să răsară. (În părțile Brașovului trebuie ierbii americane cam 8 săptămâni ca să incolțească.) Odată stând un mare grup de profesori în fața gimnaziului se avântă și colegul Dionisie Făgărășanu (și ziceam pe ungerie: „Deneș”) la tachinat. El era o fire blândă, om de inimă, „tata elevilor”.

Singurul lui cusur era, că în ciuda tuturor „elixir”-elor anunțate ca mijloace „sigure” prin ziare a rămas spân. Nu-i creștea nici barbă, nici mustața de arăta ca un popă „papis-taș.” (A murit sârmanul nefinsurat.) Cum stam în grup mare, tot profesori, se apropie de noi Bârsan. Frațele „Deneș” nici nu așteaptă ca Bârsan să ne ajungă, ci deja de la distanță strigă:

— „Ce-i frate Andreiță, da răsă-rituți-a iarba?!”

— „Ca la tine barbă!” a fost răspunsul rimat al lui Bârsan. Un hohot homeric a urmat. Într'acee răsărise iarba în curtea lui Bârsan, înche-gându-se într'o pajiște ca un covor verde, dar bunul Deneș tot spân a rămas. Rima lui Bârsan l-a urmărit până la moarte.

Discreția Românilui

Contra noastră, a românilor din Ungaria și Transilvania, este generală plângerea că „nu ne știm ținea gura”, că suntem foarte indiscreți. Dacă ni se confiază ceva sub cea mai mare discreție o spunem tot zșa mai departe, până ce umplem lumea și țara cu „secretul.” Pare că și guvernul României, care nu și-a prea știut alege oamenii dela noi cu care să stee de vorbă, a făcut în privința această experiențe neplăcute cu noi cei „de dincolo.” Primministrul Ion I. C. Brătianu cu această lipsă de discreție a noastră a motivat pentru ce nu ne-a spus o vorbă legănată în cursul celor doi ani dela declararea războiului mondial până la intrarea României în acțiune, deși, fiind vorba și de noi — ori poate chiar mai mult de noi! — ar fi trebuit să avem cât de cât o orientare și să nu orbecăm spre paguba noastră și a întregii chestii. Ei, dar această e o chestie mare. Voesc însă să însemnez aici un caz, care ne ilustrează această lipsă de discreție a oamenilor noștri.

Era în vara anului 1895 când ne aflam 8 frunțași români (7 „martiri”

și 1 „mocsomyist”) la Vaț plasați încă în așa zisul „institut intermediar”, până ce s'a terminat adaptarea temniței de stat, unde am fost apoi „definitiv” plasați. În institutul „intermediar” se aflau pușcărieșii, cari au împlinit cu bună conduită două din trei părți a osândeii și erau propuși de a fi puși în libertate „condiționată” după ce vor fi împlinit trei din patru părți a osândeii. Va să zică restimpul dintre $\frac{2}{3}$ imi împlinite până la $\frac{3}{4}$ imi împlinite îl petreceau osândiții aici, unde aveau libertate mai mare, puteau fuma, cumpăra din oraș victualii și lucra pe „acord” pentru întreprinzători de afară, câștigând la zi și 2—3—4 florini cu lucrul. (Pe acea vreme se afla în institutul „intermediar” și cunoscutul sciitor și redactor sârb Iașa Tomici, condamnat la 6 ani temniță ordinară pentru omor premeditat. Impușcase pe redactorul dela „Branik” care susținând o polemică violentă contra lui Milețici — socrul lui Tomici — a insultat întreaga familie a lui Milețici și îndeosebi pe nevasta lui Tomici, Cum nu era încă introdusă curtea cu jurați în chestii de crimă ordinară — era numai în chestii de presă — a fost silit tribunalul să-l condamne pe Tomici, deși toate simpatiile erau pe partea lui. Ar fi scăpat cu mult mai ușor și la tribunal, dacă însuși Tomici nu sustinea morțiș că a comis cu premeditare fapta. A mers anume acasă după revolver și l-a pândit pe contrar etc. Incăpăținat cum era nu a voit să beneficieze nici de libertatea „condiționată”, așa că după ce împlinise 4 ani în penitenciar a mai făcut 2 ani în institutul intermediar, deși avea dreptul la $\frac{1}{2}$ an libertate „condiționată” adeca să stee acasă, având a se anunța din când în când, la termne stabile, poliției. Tomici a învățat în temniță măsuritul și a adunat un capital considerabil din frumosul câștig ce-l avea cu lucrul, mai ales cât a lucrat „în acord” în institutul intermediar!) Cât timp am fost noi plasați „provizor” în acest institut au fost mutați adevărații locuitori în institutul principal în penitenciarul în care se aflau stabil cam o mie de osândiți. În o parte a curții institutului „intermediar” erau tot bălării. Fiind curtea destul de mare nu ne prea plimbam pe aici. Numai profesorul Dr. Barceanu, care făcea studii cu microscopul își căuta pe aici material pentru preparatele sale. Într'o zi a făcut constatarea, că între bălării crește tutun și era evident că cineva îngrijește plantele aceste, pentru că în jurul lor era iarba plivită și pă-

mântul scurmat. Dar cu toate aceste erau bine ascunse, încât nu băteau la ochi. Se vede că dintre cei din „intermediar”, cari erau peste zi împărțiți la noi de serviciu, se îngrija cineva de aceste plante suculente, ca să le aibă la îndemână pe când se vor muta aici, după ce vom trece noi în temnița anume pentru noi adap-tată.

În „mare secret” a comunicat dr. Barceanu, care de altfel era om foarte tăcut, descoperirea sa colegului său Dum. Comșia, adaugând însă să nu spună mai departe și peste tot să se ferească de acel loc ca să nu se atragă luarea aminte a păzitorilor asupra plantei prohibite. Tot așa „în mare secret” a spus Comșia mai departe descoperirea lui Barceanu și peste vre-o câteva ore știam cu toții marele secret. La plimbare ne feriam acum aproape demonstrativ de acest loc și ne înțelegeam cu ochii. Toți știam „marele secret.”

A doua zi nu mai era urmă de tutun. A dispărut. Dela un temnicer am aflat, că sergentul l-a smuls des de dimineață și l-a prezentat strașnicului director Balkay. Chestia era foarte suspectă, dar în curând s'a deslegat enigma. Cea mai mare mângâiere de limbă între noi a avut-o în cazul dat tovarășul Rubin Pația, om deja mai în vârstă. După ce cu toții știam „secretul” n'a avut încărău decât să-l spună seara sergentului, cu adausul însă: „dar să rămână între noi!” Se înțelege că sergentul, ca cel responsabil pentru ce se întâmplă în temniță, a căutat imediat tutunul și l-a smuls.

De multe ori mai târziu, văzând cum se divulgă la noi cele mai intime secrete, ajungând în fuga mare la urechile celor de cari tocmai aveai să te păzești, m'am gândit la tutunul din bălăriile temniței din Vaț.

Supraproducția intelectualilor în Japonia. — Din Tokio se anunță, că supraproducția intelectualilor în Japonia a luat proporții atât de mari, încât a devenit un pericol social. În ultimul an școlar au absolvit școlii superioare 17.171 de înși, dintre cari abia 900 au putut fi plasați în slujbe. Imprejurarea aceasta a produs mari îngrijorări în cercurile conducătoare, cari văd în acești proletari intelectuali rămași fără ocupațiune pe adevărații agenți provocatori ai mișcărilor revoluționare. Guvernul a luat măsuri de restricțiuni pentru admiterea elevilor în școlile superioare, făcând totodată și populația atentă asupra primejdiei economice, ce poate rezulta din studiul școlilor superioare în măsură atât de mare.

Educația estetică a mulțimei . . .

Mulțimea niciodată nu va iubi pe Mozart — și poate de aceasta Mozart este Mozart . . . Glumește spiritualul Wied, care răspunde la o anchetă internațională . . . Anchetele internaționale au același sistem de organizare, ca spectacolul teatral. Se începe reprezentația. Poștiți doamnelor și domnilor și vă concentrați atențiunea, căci se va desfășura „Acțiunea”. Acțiunea? Același subiect cunoscut de o mie de ani: Ori bărbatul își înșală nevasta, ori nevasta își înșală bărbatul, și pentru toate aceste lucruri grave în fond, trebuie să stăm noi, spectatorii cu atențiunea încordată, trei ore să gustăm mirosul consemenei noastre parfumate, și să ascultăm „criticile”, ce urmează cu grai viu în foaierea teatrului, iar a doua zi — canis mater! — în ziare. Anchetele internaționale concepute în redacțiile revistelor, au același detestabil rezultat. Intellectul cel mai distins, (inteligenta cea mai scâpărătoare, apucată de psihoza „veșniciei”) minte cu naivitatea feței de pension, puțin păsându-i, că va fi demascat. Astfel se întâmplă și cu ancheta „educațiunea estetică a mulțimei”. Eu unul, nu fac secret din disprețul ce-l port mulțimei, care nu va înțelege nici odată pe Mozart . . . căci nu poate să-l înțeleagă, pentru că acestei mulțimi îi lipsește inima, și este pornită de *instincte*. Această mulțime va putea aplauda pe un Tunney, pe un Lindbergh, (deși este o blasfemie să-i pun alături, recunosc... pe un rege al Tango-ului, pe Ramon Navarro, ori alți prinți ai pyjamalei, eroi ai casei de modă Barclay prințese ale gheții Salamander și ale capșonului de argint — mulțimea este nu numai lipsită de inimă, ci și stupidă, căci ea pornește animalic fărâșă de pasiunile trecătoare ale unor inventatori cinici ai modei ori ai sexualismului mascat. Cum așa putea pretinde dela această mulțime, care se ucide pentru revistele pornografice, ori pentru câte un film, de-o revoltătoare idiotie ca text, ca geniu artistic,

ca simbol . . . să admire tablourile lui Thomas Lawrence, ale lui Goya, ori William Hogarth?... abia de-o sută de ani trecuți din lumea fizică, în cea a lui Hașdău?... Și am deveni noi esteticianii, ca-raghioși, dacă am pretinde ca vulgul să adoarmă cu versurile angelice ale lui Francis Jammes, și zi și noapte, să discute teoria lui Einstein . . . Micul burghez, ori agricultorul conștient, sutele de mii de funcționari și muncitori, care alcătuiesc „mulțimea” așa cum o vedem la parade, demonstrații, ori la înmormântări, — nu pot avea nici o afinitate sufletească, sub nici o condiție — cu „estetismul”, care are legi de fier: pretinde atâtea jertfe dela acei, care vor să le urmeze, încât ar fi o imposibilitate satisfacerea lor. Estetica vieții este și un hiper-normal. condiționează stări ordonate exacte și normale, dar această estetică nu poate trăi fără situații materiale excelente. Pentru a putea aprecia pe fondatorii școlii din Barbizon, pe-un Thèodore Rousseau, Charles François Daubigny ori Duprè — este necesar, ca să poți face mari voiajuri, expediții în marile centre ale culturii apusene, să poți admira *de visu* ce înseamnă Vaticanul, ori British Museumul. Dar „*honus alt' artes*” al lui Cicerone, pe care ni-l flutură în ochi purtătorii „Drapelului violet” — nu mai există decât în manuecele de etică ale romantioșilor. Materialismul determină exigențele, și americanizarea masselor, de care au atîta spaimă, idealistii — distruge legendele. Și o legendă este estetismul masselor, al mulțimei . . . dar dacă nu ne putem împăca integral cu acest laps al masselor, firește, că totuș va exista opera lui Rubens, Velasquez, — totuș va fi nemuritoare poezia scrisă de Racine și comedia lui Molière. Eremitagiul din Petersburgul de odinioară, nu s'a clădit pentru bandele de barbari, și La Fontaine va rămânea pe buzele noastre, ca „Buch der Lieder” al lui Heine. Și dacă direct mulțimea se ferește, și nu înțelege, căci nu poate înțelege

pe Mozart — totuș indirect, estetismul îi îndreaptă și pasiunile-i rămase nobile: credința, evlavie, iubirea. entuziasmul anilor tinereții o îndreaptă spre idealismul esteticilor noastre, Mulțimea, care se scurge acasă dela întruniri șgomotoase — în sanctuarul familiar devine mai înțelegătoare față cu arta, își alege tablourile, cărțile, garniturile de mobilă, și bibeourile din ceia ce produce »artă«. Ingrozitoare ar fi și aici lupta, să scoți de pe pereții burghezului burtă-verde tabloul diletant și să-l înlocuești cu operă de artă, să-i selecționezi biblioteca și să-i arunci pe gunoi aproape 99% din ceia ce ș-a cumpărat: romanele lui Dekobra... și altora *ejusdem farinae* . . . Să-i distrugi revistele de scandal și pornografie legate în pânză și aurite bogat . . . să-i schimbi mentalitatea, de-a nu arunca banii pentru lucruri fără de valoare artistică, cumpărate la stăruitoarea reclamă a unor ziare perfide, care din interes meschin, curat pecum iar, ori poate din indolența dirigituirilor, distrug și puțină educație estetică pe care o primește individul, care singur, cu personalismul lui incolor, nu înseamnă nici un pericol, ci devine infam și brutal, când crește și se desvoltă în mulțime . . . »Idealul estetic« nu este negațiunea, că masele nu pot fi odată compacte, și prețioase stimulente ale progresului general. Dimpotrivă, esteticianul adevărat trebuie să creadă în formarea unei societăți suficient educată, puternic desvoltată în convingerile și cunoștințele estetice. Alături de găina, care trebuie să clocească în ciorba oalei fiecărui cetățean, lozinca glumeață a feudalului — șugubet — putem adăoga și tabloul artistic și cartea bună, care să aparțină citatului cetățean. Dar pentru educația estetică a masselor nu este îndestulătoare admonestarea serioasă a lui Benedetto Croce, și nici ironia disprețuitoare față cu slăbiciunile »tumultului« a lui Oscar Wilde, și nici tratarea cu bisteriul înmuiat în vitriol al lui Bernard Shaw — estetismul masselor este o utopie, dar una dintre acele, care pe un artist adevărat nu îl indispune niciodată, căci arta este suverană și pentru a o sluji și a o înțelege, trebuie să renunți la toate celelalte vanități ale vieții.

Și poate aci estecismul se întâlnește cu quakerismul, atât de ridiculizat de către acei, ce jură pe blague... Puritanismul mulțimei l-ar face mai adaptabil teoriilor estetice pe micul cetățean, care este simpatic când este sigur, cu gusturile lui primitive, cu pedanteria care se prepară pentru cel puțin 1000 de ani viață — dar devine impetuoasă cohorta de »mulți și răi«, când aceasta, se chiamă »public« de teatru, asistență de manifestanță socială, ori chiar imensa mulțime, care — după cum am cutezat să afirmăm — nu are inimă, și este în decentă, atunci, când ar trebui să fie una-nimă a iubi și a admira geniul...

Emil Isac

(P. S. Pentru acei, care mă onorează cu atenția lor și trimit prețioasele lor observații la articolele ce le public, să le notez ca răspuns la aceste, că îmi este cu desăvârșire imposibil a publica multele și interesantele contribuții ale cititorilor... Să fie însă liniștiți, că am obiceiul bun, care nu mă lăsa impresionat niciodată de oportunism, și citesc cu atențiune scrisorile ce mi le trimit lectorii mei și dacă, fizicește mi-ar fi cu puțință, de sigur, că mi-ar face o plăcere să pot corespunda cu fiecare personal. Îndeosebi, în se mulțumesc, pentru răspunsurile ce mi-au sosit la articolul ce l-am publicat în „Societatea de Maine“, asupra lui Krishnamurti noul „apostol“ al Indiilor. Este o dovadă, că mulțimea atunci, când se individualizează — devine censor vigilent al scrisului și cutează să-și apere și să-și motiveze părerile. Așa este obișnuit și în revistele literare din străinătate. Scriitorii primesc mii de post-scriptum etc. ale cititorilor, și aceștia nu trimit observațiile lor numai pentru autor — și nu așteaptă să fie tipărite în revistă. Explicațiunea aceasta era necesară, pentru că nici un moment, n-aș vrea să creadă comentatorii articolelor mele. că intenționat i-am lăsat fără răspuns. Dar, accentuez, orice corespondență ce mi se trimite, nu rămâne fără ecou — deocamdată cu regret, numai în sufletul meu. Sperăm însă, că îndată ce ni se va mări spațiul, să putem pune la dispoziția publicului coloanele „Societății de Maine“, când acesta — după cum am mai spus — comentează articolele scriitorilor noștri, de multe ori, cu o surprinzătoare maturitate estetică. Cu spațiul restrâns, ce-l avem, cum aș putea publica 17 scrisori-polemici,

câte nu s'au adresat, la articolul „Krishnamurti“?... Pentru aceia, care au ținut să apere prestigiul „noului luceafăr“ al eticei moderne, și pentru a-i mulțumi, pot să fac o observație, că mi s-a trimis direct dela Londra, de unul dintre administratorii lui — toate operele lui Krishnamurti, ea să-mi pot expia păcatul, că am cutezat să mă îndoesc de originea supraomenească a profetului. Respect mult mai mult datorez memoriilor scriitoarei Bucura Dumbravă —

despre care se afirmă că a fost o mare admiratoare a exoticului Krishnamurti, și pe trimitătorul cărților, un profesor universitar englez de universală reputație, decât să nu promit, că în viitoarele cronici intelectuale — odată — să nu reviu asupra problemei acestia care a vulnerat susceptibilități nu numai între cetitorii noștri, ci și între unii intelectuali distinși streini).

Cluj, 8. II. 1929.

Emil Isac

EUROPA CONTIMPORANĂ

Prestigiul chirurgiei

Niciodată chirurgia nu s'a încunjurat de prestigiu ca în ziua de azi. Oricine am fi și în orice țară am locui, ea ne interesează. Fie prin propriile noastre mizerii fizice sau prin acelea ale ființelor scumpe nouă, chirurgia face parte din preocupările noastre intime. Pe de altă parte, știința devenind pe zi ce trece mai populară, adică publicul mai instruit, lumea e mai în curent ca oricând cu descoperirile noi, cu operațiile reușite pentru prima oară de chirurși. Pricina cea mai profundă însă a acestei popularități a chirurgiei este o cauză de teroare: o boală misterioasă și crudă face tot mai multe victime printre oameni, o boală, pe care numai bisturiul pare-susceptibil a o înlătura, cu toate că nici el n'a dat, vai! până acum rezultate mulțumitoare. Ați înțeles că am numit cancerul.

Spectrul lui plutește deasupra tuturor. Formațiunea enigmatică a acestui rău, organele variate în care-și alege sediul, felul violent cum isbucnește, necunoașterea obârșiei lui, fac din el o spaimă universală. Din cauza lui mai ales, de câte va decenii încoace, oamenii se interesează mai deaproape de chirurgie, întrucât chirurgia are aparența de a constitui singurul leac al cancerului. Adevărul este, că multe alte boli, tot așa de primejdioase și de cari de cele mai multe ori bisturiul reușește să ne vindece, ar trebui să ne preocupe tot așa de mult. Suntem însă astfel făcuți că misterul ne solicită mai tare decât eunoscutul.

Faptul e că chirurgia se bucură azi de un prestigiu imens. Am cunoscut în viața mea un mare chirurg, pe profesorul Simon Duplay, dela Academia de medicină, azi răposat întru Domnul. Imi spunea: Este incontestabil că chirurgia a progresat mai iute decât medicina propriei zisă. Dar cât se abuzează de dânsa.

Deviza mea, față de elevii mei, a fost întotdeauna: Nu decurgeți la bisturiu decât la cea din urmă extremitate."

Prietenul meu, doctorul Dartigues, unul din cei mai prestigioși chirurși ai Franței, mi-a trimis zilele trecute cartea sa tratând despre „Destinele chirurgiei“. Aș dori să vă întretin despre această operă interesantă. Doctorul Dartigues tratează marea chestiune a chirurgiei ca filosof și ca savant. Bogățiile de considerațiuni pe cari le prezintă, legăturile pe cari le stabilește între chirurgia și anatomia, între chirurgia și filosofia pură și între chirurgia și estetica sunt admirabile. Din ele reese mai luminos ca oricând că nici o ramură a științei nu se poate isola atăzi de știința generală. Toate descoperirile noi în fizică și în chimie contribuiesc la îmbogățirea mijloacelor chirurgice. Radiumul, cinematograful, microfonul servesc azi cu succes chirurgilor în exercițiul funcțiunii lor salvatrice. Dar cea ce este mai important ca orice, o constituie desigur suprimarea durerii în timpul operațiunei. Iată ce ne atinge pe fiecare din noi fără excepțiune.

„Durerea, mai mult decât bucuria — scrie eminentul savant — plutește deasupra lumii, și ea apasă cu atât mai greu, fizicește și moralicește, cu cât atinge ființe mai rafinate și mai conștiente. Este firesc, deci, că suprimarea durerii să preocupe mai adânc pe chirurg. Dar se poate spune azi că domnia chirurgiei în dolore este un fapt împlinit.

„Operația se practică adeseori pentru a face să dispară durerea care este, câteodată, răul însuși ca în unele dureri nevralgice faciale; dar însuși faptul de a suprima durerea provoacă durere, și pe aceasta chirurgul o combate prin toate mijloacele anestezice care-i stau la îndemână. În timpul din urmă anestezia

fără abolirea conștiinței a fost des aplicată; anestezia rachidiană lombară și dorsală anestezia epidurală au adus rezultatul binefăcător și nou de a provoca ceea ce se numește tăcerea abdominală, adică starea de imobilizare a peretelui abdominal și a conținutului peritoneal care înlesnește mult operația.

„Faptul interesant care se dagajează din anumite anestezii locale și din anestezii somnifere este că anestezia care a durat multă vreme numai în timpul operațiunii devine din ce în ce mai mult post-operatorică, adică sensibilitatea este abolită mult după operație grație continuității anestezice, ceea ce constituie un avantaj apreciabil întru evitarea durerilor la trezire”.

V'am citat întreg acest pasaj al doctorului Dartigues ca foarte caracteristic și consolator. Chirurgia însă a mers și mai departe și tinde din ce în ce a se perfecționa pe această cale. Scopul ei este mai ales realizarea complectă a unei *letargii post-operatorii*. Când produsele necesare vor fi găsite — prin laboratorii de chimie și mai ales la Institutul Pasteur se lucrează mult în acest sens — și mai ales, când ele vor putea fi aplicate fără primejdie, se va putea aplica operativ această stare de letargie atât de folositoare în sensul fizic și moral. Și va veni desigur vremea când un bolnav adormit în patul său, se va trezi o săptămână după operație, fără durere, fără ca în carnea sa suferindă tăiusul bisturiului să lase acele urme de suferințe, pe cari le provoacă azi operația chiar cea mai perfect reușită. Un progres important este deja realizat în această direcție. Doctorul Dartigues ne informează că oribilele vărsări post-anestezice se pot suprima nu numai prin felul narcoticelor ce se întrebuintează, dar și suprimând bolnavului albuminele animale din regimul alimentar.

Mai este un punct asupra căruia vreau să insist în acest mic studiu asupra chirurgiei. În duhul cel mai multor dintre noi operațiile se asociază în totdeauna cu viziunea roșie a sângelui. Sânge, cuvânt fascinator și misterios care ne înfioară fără să vrem și care simbolizează pentru noi izvorul chiar al vieții. Ei bine, doctorul Dartigues susține că tehnicile chirurgicale se realizează din ce în ce într'un mediu puțin săngeros. „Câte progrese prevăd, serie el, pentru a se ajunge la operațiile fără de sânge! Orice operație este de altfel o gândire prealabil combinată cu hemostază. În curând bisturiul va tranșa în regiuni complect lipsite de sânge, grație baragiilor arteriale și venoase și a mijloacelor chimice, ca stropirea regiunii operate cu lichide vaso-

motori sau coagulante. Operația devine din ce în ce mai mult o masă albă. Chirurgul nu este, cum și-l închipue profanul, un vânător de sânge; el nu este călăul roșu care lucrează dureros în carnea săngerândă. Cea dintâi preocupare a lui este tocmai de a împiedeca orice vărsare de sânge. În momentul acesta chiar, și în așteptarea perioadei de hemostază absolută, chirurgul este, în clipa când lucrează, omul cel mai alb și cel mai imaculat din toate profesiunile.”

Mărturisesc că opere ca volumul doctorului Dartigues sunt luminătoare și consolante. Și iată una din binefacerile epocii noastre de știință democratică, adică împărtășită tuturor. În domeniile pe cari activitatea noastră nu le atinge direct, nu mai vedem caverne sumbre și misterioase, fermentări exotice, inaccesibile duhului profanilor. Astăzi medicina, chimia, fizica, astronomia nu mai sunt tainice ca la preoții egipteni sau inabordabile ca în evul mediu. Prin mijlocul ziarelor, a cărților tot mai des răspândite, a polemicilor savante nu e regiune a științei, al cărei ecou să nu pătrundă în marele public. Difuziunile telegrafiei fără fir, cinematograful ne țin în curent cu tot ce se caută, cu tot ce se găsește. Astfel, oricare dintre noi poate aprofunda ramura științei care-l pasionează mai mult. Un tâmplar, un grădinar, un zidar are dreptul și mijloacele să se ocupe de aproape de astronomie, de chirurgie, de fizică. În orice caz, ne putem interesa de aproape de știința care este oricând susceptibilă să intervină în viața noastră suferindă și fragilă; de medicină, de chirurgie. Ele rezumază totuși într'ânsele descoperirile cele mai noi în celelalte ramuri ale științei, căci aplicările inedite în chirurgie, bunăoară, au loc în fiecare zi.

Starea de lucruri ale civilizației actuale ne permite chiar a lua parte la desbateri, la polemici pur științifice. Așa, în chirurgie, s'a desbătut nu de mult în Franța chestia dacă chirurgii, dată fiind abundența de mijloace de care dispun și progresul la care a ajuns această știință, nu exagerează ei intervenția bisturiului? Mi-aduc aminte că publicul mare s'a pasionat de această chestie. Autorități medicale și chirurgicale de primul ordin și-au exprimat părerea cu acest prilej. În cartea doctorului Dartigues, un capitol întreg este consacrat chestiunii. Rezultatul la care ajunge autorul, este înțelept și simplu: „În chirurgie, se rosteste dânsul, timiditatea este tot așa de primejdioasă ca și temeritatea.”

În vreme ce seriu aceste rânduri, Noembrie își întinde bruma deasupra Parisului. Cădea seara, când m'am întors acasă.

Pe străzile luminate ale orașului trecătorii se mișceau numeroși, ca niște umbre. Prin magazinele și cafenelele luminate femei, bărbați își purtau silueta sub globurile electrice. Câte destinații diferite în atâtea aparențe variate. Un lucru însă îi înrudește pe toți: carnea slabă din care sunt făcuți, durerea susceptibilă de a o străbate. În profunzimea organelor fiecăruia, ce proces are loc? Care va fi boala care va isbucni mâine? Și cum să ne interesăm cu toții de știința care e menită dacă nu a ne tămădui, cel puțin a ne alina suferințele?

Și în masa de trecători cari se perindau în această seară de Noembrie pe străzile Parisului, câți viitori pacienți ai chirurgiei, sau ai medicinei? Strigau vânzătorii de ziare căderea cabinetului Poincaré. Dar pe câți acești trecători nu-i interesa mai profund, cutare durere pe care o simte ridicându-se din străfundul organelor lor, vibrațiunile neliniștitoare ale cutărei stări patologice? Și dintre miniștri cari au demisionat, și dintre aceia cari mâine îi vor înlocui, cine poate cunoaște profunda și intimă preocupare a unei stări de sănătate precare? Cu altă pasiune, ca aceea care îi îndeamnă să citească veștile cele mai noi despre criza ministerială, vor cęti de sigur, cutare articol sau cutare capitol de medicină sau de chirurgie tratând despre răul de care suferă ei, sau de mijlocul lui de tămăduire?

I-am spus odată venerabilului meu prieten, profesorul Simon Duplay: „Scumpul și bunul meu maestru, ești sigur D-ta, că astăzi, cu toate progresele chirurgiei, mor mai puțini bolnavi ca acum un veac, bunăoară?” Și mi-a răspuns zâmbind blajin în barba-i de argint: „Nu știu dacă, socotești în bloc, sunt mai puțini bolnavi astăzi ca în trecut. Sunt sigur însă că mijloacele de a alina durerea cărni sunt înfinit superioare, și că suferinzi paroxtatici de azi grație morfinei, anesteziantelor și a chirurgiei pot fi calmați cu ușurință. Și aceasta este enorm.”

Paris, Noembrie.

Adrian Corbul

Conflict între academia maghiară și comisiunea premiului Nobel. Comisiunea pentru acordarea premiului Nobel a invitat academia maghiară să-și arate candidații pentru premiu. În ședință plenară academia maghiară s'a pus pe punctul de vedere de-a renunța la dreptul de candidare, pe motiv că până acum a fost ignorată din partea comisiunii, mai cu seamă când a fost propus seriitorul maghiar Herczeg, căruia nu i-s'a acordat premiul literar, cu toate că acesta n'a fost distribuit nimănui.

Discuții și recenzii

Paginile postume ale lui dr. Valeriu Branisce

„Societatea de mâine” e pusă astăzi în situația fericită de a începe publicarea paginilor postume ale marelui ziarist și om politic dr. Valeriu Branisce. S'a împlinit anul, de când fizicește a dispărut dintre noi scriitorul robust și de o vastă cultură și experiență. Icoana sufletului său stărnește însă clară în amintirea tuturor celor cari l-au cunoscut mai bine și nu se va șterge niciodată.

Am mai vorbit și altădată despre biblioteca sa rară, despre colecțiile de ziare, reviste, manuscrise și documente politice de valoare, pe cari le-a strâns și cuvernisat meticolos și cu grija unui bărbat conștient de importanța acestui material pentru istoria politică și culturală a poporului român. E uimitoare bogăția dela Lugoș. O comoară națională.

Printre lucrurile de preț ale moștenirii lăsate sunt și cele 36 caete scrise în temnița din Seghedin în 1918. Spiritul său nu era sticlă care să se spargă la cea dintâiu atingere, ci oțel capabil de elasticitate nouă. Suferința nu numai că a îndurat-o mai ușor decât noi ceilalți tovarăși ai săi de pușcărie, ci e l-a stimulat să facă... haz. Haz... de necz. Note hazlii în temnița din Seghedin! Însemnările memorandiste au prins un număr covârșitor de scene trăite, dăne să imortalizeze situații și figuri în posturi ciudate ce stărnesc adesea ireziabile hohote de râs.

În notele sale scriitorul Valeriu Branisce se înfățișează ca un om de perfect echilibru, de bun sim de sănătos umor susceptibil de o proptă reacțiune față de trăsăturile caricaturale ale semenilor.

E vervă spirituală e reflecție critică, e observație tăioasă. Sbuiciumul îndelungat al unei vieți a st înfrânt prin darul dumnezeesc al sciteerilor glumețe, al ironiei și satirei. neori suferia, că stilul nu îmbinăca toat spontaneitatea *povestitorului*. Valeriu Branisce era un pasionat și izbutit postitor cu graiul viu.

Publicarea memorialului va stârni o curiozitate genală. În întregimea sa această operă ptună are o unitate desăvârșită. S'a grijit personal să întocmiască un înd cuprinzător.

Sunt vizați oameni în viață, ale căror susceptibilități pot fi ici-colo rănite. Sunt prea pine însă personalitățile aceaste ce pot provoca aprehenziuni. Scriitorul îi trecu umană înțelegere în revistă, pe t.

Atât caetele *Qui pro quo* cu notele hazlii, cât și cele cu probleme serioase, sunt o operă care așteaptă lumina tiparului. O operă care va fi o școală a vieții. Deopotrivă distractivă și instructivă.

Exprimăm mulțumita noastră deosebită dnei văduve Maria V. Branisce, vrednica tovarășe ca soție și colaboratoare în ziaristică, a marelui dispărut, pentru că a cedat stăruințelor noastre și a autorizat *Societatea de mâine* și *Patria* cu publicarea unora din însemnările hazlii, dintre cari două apar în numărul de față.

Prefețele discursurilor lui T. Maiorescu

Fiindcă am vorbit despre paginile postume ale unui om politic cum a fost Valeriu Branisce și despre însemnătatea memoriilor, nu mă pot reținea să nu fac câteva reflecții asupra prefețelor celebre ale discursurilor parlamentare rostite de Titu Maiorescu. Discursurile nu desvăluiau o seamă de intimități și dezvoltarea istorică urmărită încheșat și cu spirit aprofundat. Bine a făcut T. Maiorescu în 1903 când s'a hotărât să întregiască gândirea sa politică și să dea imaginea mai complectă a României contemporane.

Nu mai considerăm politica azi ca o expresie a patimilor vulgare, ci ca o posibilitate de a împăca nevoile publice și ca o artă serioasă și pozitivă rezemată pe principii conducătoare precise și realiste. Politica se intelectualizează, se sociologizează, își definește câmpul de acțiune și se întinde asupra tuturor domeniilor de activitate publică în Stat.

O istorie a luptelor și partidelor politice, au încercat Gh. Barițiu, T. V. Păcășianu, A. D. Xenopol. Iar doctrine moderne politice au fost cercetate și publicate sub egida Institutului Social român.

Iscusița de a îndruma Statul cere eforturi intelectuale și științifice, experiență și dragoste de adevăr.

Oamenii politicii deci cu un trecut încercat ar face bine să însemneze observațiile lor chiar și numai în note fugare, cum au făcut Ion Cavalier de Pușcariu ori Al. Marghiloman.

Pentru instruirea generației care se ridică ar fi o datorie a celor „vechi” să consacre timp pentru memorii ținute strict în granițele adevărului.

Până acum suntem prea săraci în literatura memorialistă.

Tratat de corespondență comercială

D. inspector școlar D. Voina a publicat o nouă ediție a Tratatului său de corespondență comercială română, dând paralel în colaborare cu dl prof. Benguerel și un tratat de corespondență în limba franceză. A multiplicat exemplificările, a înmulțit informațiile, a lărgit prefețele capitolelor. A dat strictul necesar într'un stil concentrat și sobru. Cu pasiune și cu pricepere profesională perfecționează manualele cari dau tineretului școlăresc regula stilului comercial impecabil. Totdeauna am admirat pe devotații profesioniștii lor, cari de iznoavă se sârguesc pentru noi și noi ameliorări. D. D. Voina are simțul exactității și proporției: nu poți tăia un cuvânt. Pe deasupra este înzestrat cu agerimea unui desvoltat gust estetic: cărțile sale excelează în tehnică frumoasă, trainică și curată. Nu numai școlăria comercială, ci casele de comerț și publicul mare pot utiliza manualele cari lămuresc secretele corespondenței atât de utile pentru acuratețea afacerilor. Recomandăm călduros tratatul de corespondență comercială română.

Intre da și nu
de H. St. Streitman, București,
Cultura Națională, lei 90.—

Dacă viața nu te-ar hărțui în atâtea direcții, dacă n'ar fi nevoie să ascuți și ajuți pe atâți desnădăduiți, să pansezi atâtea suferințe, să lupți cu grijile existenței, să pierzi zi cu zi timpul pe care ai dori să ți-l consacri liniștitelor contemplări... Dar tocmai fiind atât de înfășecat de valurile vieții, sorbi cu mai mult nesăț înțelepciunea inteligențelor concentrate care își pot îngădui răgazul să prindă în cuvânt scris risipa cheltuielilor cerebrale. Aforismele, maximele, cugetările împrăstiate în volumul *Intre da și nu*, de subtilul scriitor H. St. Streitman sunt un oxigen pentru cei prinși în vârtejul ocupațiilor jurnaliste. Sunt o hrană pentru spiritul nostru nevoit să-și împartă atențiile în atâtea direcții.

Mie-mi convine maniera personală cu care judecă scriitorul întâmplările, ideile, oamenii. Abondanța atitudinilor și reflecțiilor din volumul *Intre da și nu*, dovedește mlădierile și obișnuințele observației, căreia nu-i scapă reacțiunea promptă față de lumea externă ori față de gândurile unei cărți.

E atâtea material închis aci, care te îndeamnă la o examinare mai statornică introspectivă pentru cunoașterea ta însuși. Tipurile flecarului, încăpăținatului, lașului, mincinosului, îngâmfatului, impulsivului trec în revistă cu specificul lor și într'o originală interpretare. Câmpul analizei e larg. Dictaturile și demo-

crațiile preocupă prea adesea pe scriitorul de talent, pe care-l savurezi totdeauna.

Analele Banatului

Poșta ne-a surprins cu o publicație de interes palpitant: *Analele Banatului*, no. 1 al buletinului editat de Muzeul Bănățean din Timișoara. Directorul *Analelor* este d. dr. Ioachim Miloia, director în același și al Muzeului.

Analele își propun să cuprindă dări de seamă științifice despre lucrările muzeului în toate direcțiile: dela anticități arheologice, istorie, etnografie, până la viața culturală și artistică a prezentului.

Ele nu fac o știință rigidă, ci aduc prospețimea descrierii colorate și varietatea impresiilor estetice. Tocmai de aceea sunt accesibile publicului mare.

Aflăm din no. 1 al *Analelor*, că muzeul este o instituție foarte promițătoare. Înființată la 1872, ea este pe cale a fi acum cu totul romanizată și a fi expresie fidelă a artei și culturai noastre din Banat.

Citim cronici bogate asupra picturii și personalităților artistice din Banat. E mișcătoare evocarea pânzelor lui Zaicu. Interesantă descrierea bisericii din Lipova. Sunt numeroase relații istorice asupra dezvoltării Timișoarei. Considerațiile asupra lui Eftimie Murgu, Emanoil Ungurean și altor fruntași ne spun ce viață românească plină am avut și avem acolo.

Analele își propun să publice monografiile sistematice asupra monumentelor ce se găsesc în satele bănățene și asupra mișcărilor culturale.

Știință exactă alături de informații, cronici, portrete, note de drum. Pe încetul se reconstituie fizionomia Banatului sub multiple înfățișări.

Analele sunt scrise într'o bună limbă românească și cu un avânt care garantează dezvoltarea înfloritoare a muzeului.

Dorim izbândă deplină.

Almanahul Banatului pe 1929

Aproape în același timp Banatul ne trimite un Almanah voluminos, redactat de d. R. S. Molin pe 1929. O reușită oglindire a spiritului bănățean s'globiu. O mare colecție de note fugare, momente culturale, infinite efigii de-o clipă ale vieții poporului bănățean sfătos, vorbăreț, mândru, chipos și iubitor de vorbă. Dela versul popular până la fragmentul de monografie și încercarea de cooperare, Almanahul este încărcat de cele mai felurite preocupări în orice ramură de activitate. Almanahul n'are nici o pretenție științifică. E scris vioi, atrăgător, gazetărește și publică un mare număr de fotografii cu portul pitoresc de acolo.

Frumos e, că țărânului român i se face loc larg, chiar graiului, cântecului și ziaristicii sale. E binevenit Almanahul și dorim să poată fi continuat în aceleași bune condiții.

Ion Clopoțel

Problema culturală a Munților Apuseni

— Aspecte ale învățământului primar din jud. Turda —

(Urmare.)

Deși regulamentul fixează un număr de 60 elevi de clasă pentru cursul inferior și 40 pentru cursul supra-primar, în județ acest lucru rămâne deocamdată un *pium desiderium*, fiindcă majoritatea localurilor confesionale statificate n'au volumul regulamentar.

Prin urmare numai creșterea numărului învățătorilor și înmulțirea saletor de învățământ pot remedia răul, micșorând numărul candidaților la analfabetism.

Dela Unire încoace s'au făcut sfertări laudabile pentru înmulțirea școlilor normale din țară, și ca o urmare firească, sporirea contingentului de învățători. E cunoscută și dispozițiunea noii legi a învățământului primar — art. 159 din lege — prin care se creiază o *Zonă culturală** pentru mai multe județe din țară, unde învățătorii primesc o indemnizație suplimentară de leafă (un spor de 50 la sută) având și avantajii la obținerea gradajilor și examenelor de înaintare. Cu toate aceste măsuri salutare, numărul învățătorilor ești din școlile normale este insuficient și nu se pot completa toate posturile vacante.

În jud. Turda, rămân în fiecare an 70—80 posturi libere, cari se completează cu suplinitori (absolvenți de 3—4 clase secundare).

Îndată după promulgarea legii, (Sept. 1924), județul fiind trecut în zona culturală, ne-au venit din Țara Veche un număr de 150 învățători, cari au fost repartizați mai ales în regiunea muntoasă, pela școlile de cătun nou înființate. După 3 ani de activitate, au mai rămas, dintre acești învățători numai 51. Un complex întreg de chestiuni ca: mediu social cu particularități, cari nu trezeau nici un ecou în sufletul tinerilor învățători, localuri de școli neigienice, lipsa locuințelor, lipsa terenului de cultură economică, animozități confesionale etc. sileau pe acești învățători să-i ceară transferarea sau detașarea, așa că înoirile dese, plecările în cursul anului școlar, au schimbat bună măsură a legiitorului într'un fel

de vagabundaj pedagogic — ca în evul mediu — de care s'au îngrozit și satele

Au pățimit, în forma aceasta, și elementele bune venite în Zona culturală cu intențiuni serioase, fie de-a se stabili definitiv, fie de-a munci cu râvnă prin părțile acestea, cel puțin 4 ani.

Rămâne deci stabilit, că posturile vacante ale școlilor primare din județ, nu se pot completa în lipsa contingentului de învățători nou ești din școlile normale, iar măsura preconizată de legea învățământului, de-a se aduce învățători din Țara-Veche, în așa numita *zonă culturală*, n'a dat rezultatele dorite și aceasta datorită faptului, că Ministerul a obligat pe aproape toți absolvenții școlilor normale să vină în Zona culturală pentru un salariu fix. Era cu mult mai consult, ca tinerii normaliști să ceară acest lucru, și atunci se evita acel dute-vino, de care am vorbit mai sus.

Aici trebuie să pomenim și de hibrida făptură a suplinitorilor, recrutați să astupe toate golurile catedrelor necompletate de către titulari. Pentru cele 60 de locuri vacante — în anul acesta — s'au înaintat nu mai puțin de 280 cereri provenite dela suplinitori. Fenomenul e îngrijitor. Toți absolvenții gimnaziilor din Baia-de-Criș, Câmpani, Ludoš petiționează pentru locuri în învățământ. Cancelaria Revizoratului școlar — pe timp de o lună — a fost schimbată într'un fel de birou de asistență ocială, unde fiecare suplinitor își reclamă locul cu insistență, cu lacrimi și cu scrisorile de recomandare dela politicianii județului.

Toți acești băețai teisprăviți, cari ar putea așa de bine, să fie plasați în carierele productive — industrie și negoț — tăbărăse în învățământ ca suplinitori și prin lipsa lor de orientări profesionale, coboară nivelul învățământului. În multe sate acești băețai, bucurându-se de sprijinul rudelor și al politicianilor, mai ales, au silit pe titularii catedrelor să-și ia lumea în cap.

E bine, ca în fiecare sat să fie aprinsă câte-o lumină culturală, și uneori chiar opaiț, dar când acest opaiț arde așa de rău și fumegă de-i sar ochi bietului analfabet, înainte de-a gusta în mânastra

*) Jud. Turda e trecut în această zonă (N. A.)

descoperire a lui Gutenberg — atunci mai bine lipsa!

În legătură deci, cu nevoia mare de învățători, cu necesitatea de-a umplea golurile cu suplinitori, trebuie privită și tendința nenorocită — pornită cu atâta răvnă după războiu — de-a se înființa o mulțime de școli secundare cu 4 clase, cari seot în fiecare an o groază de candidați la oficii publice, imbulzindu-se în special în învățământ.

Suplinitorii, nu pot contribui la consolidarea învățământului mai ales în zona culturală. Ei constituiesc un fel de proletariat intelectual, din care se recrutează agenții electorali ai tuturor partidelor politice, cari n'au credit în masele poporului.

Lipsa mare de învățători pusă în legătură și cu structura geografică a județului — satele sunt răspândite pe întinderi mari lipsite de legături de comunicație — au dus la ideea înființării posturilor de învățători ambulanți, cari să cutreere grupurile de case răsletite și să țină prelegeri cu elevii chiar în casele părinților lor.

Instituția învățătorilor ambulanți a dat roade îmbelșugate mai ales în țările nordice, unde în câteva decenii s'a stârpicat de desăvârșire analfabetismul. Experiența bogată pe care o au aceste popoare ar trebui să ne servească și nouă drept călăuză întru aplicarea măsurilor necesare bunei funcționări a învățătorilor ambulanți.

Misiunea acestor învățători este un adevărat apostolat. De această sarcină grea, nu se vor putea achita băețaii tineri de 17 ani, de-abia eșiți din școala normală și originari din suburbiile (ca să nu zicem mahalalele) orașelor de provincie. La munte unde locuitorii au o zădărnici suflătoare specifică, nu poate să-și ia sarcina de învățător ambulant, decât cineva, care cunoaște acest mediu și e familiarizat pe deplin cu toate manifestările de viață ale acestor locuitori.

În numirile făcute până acuma nu s'a ținut seamă de nici o considerațiune de acest soi. Tinerii normaliști, cum și-au luat posturile în primire s'au angajat într-o corespondență fără sfârșit cu toate autoritățile administrative, (plângeri, reclamații, cereri de anchete, întocmiri de programuri de activitate), cari au birocratizat chiar dela început, această instituție plâpândă. În astfel de condițiuni însă, nu se poate face apostolat cultural. Posturile de acest soi devin numai sarcini bugetare.

S'ar schimba situația, dacă școala normală din Arad, înzestrată cu tot confortul necesar, cu materialul didactic, dar

mai ales cu un corp dăscălesc recrutat cu multă băgare de seamă, ar pregăti învățători numai pentru Munții Apuseni. Și în special misionari, cari să poarte cu demnitate numele de învățător ambulant.

Poate că, pentru aceasta misiune grea ar fi consult să se asocieze și concursul preoților dela munte, cari încă au o situație materială atât de grea. Prin sporurile acordate de Ministerul Instrucțiunii s'ar putea îmbunătăți și situația precară a acestor oameni, cari au început să-și părăsească satele, iar țărani să rămână și fără preot și fără învățător.

Nu începe nici o îndoială, că în ținuturile muntoase, unde factorii de conducere se isbesc de atâtea greutăți și atâtea cătune rămân complet izolate de orice civilizație, creșterea posturilor de în-

vățători ambulanți se poate privi ca o măsură foarte salutară, cu atât mai vădit, că în aceste cătune, edificarea de noi construcții școlare, întâmpină greutăți extraordinare.

Autoritatea școlară superioară însă trebuie să țină seamă de experiența oamenilor de școală de prin partea locului. Improvizarea unor inspectori adhoc — dela Pitești bunăoară — cari să descindă în munți cu automobilul Prefecturii și cu gențile doldora de acte, nu poate contribui cu nimica la limpezirea unei probleme așa de importante ca învățământul ambulant în munți.

(Va urma).

N. Nistor.

Eu vreau să mor . . .

*Eu vreau să mor atuncea când înflorește crinul.
De sterpe anotimpuri mă înspăimânt
Nu vreau să plec cu ele în mormânt,
Eu vreau să mor atuncea când înflorește crinul.*

*Eu vreau să mor cu mintea îmbătătită
De firea în jurul meu îmbalsamată.
Ce îmbată, cum nu îmbată vinul.
Eu vreau să mor când înflorește crinul.*

*Căci am trecut și cunoscut și chinul
Durerii ce tânjește spre miresme
Când nu resar în juru-ți decât iesme,
Când a pierit ucis pe brazdă crinul.*

*Vreau să Vă strâng, atunci, o flori suave
La pieptul meu în ultimul suspin,
Ca din potop scăpatele epave
O lacrimă în ochi și în brațe un crin.*

*Atunci să simt mireasma îmbătătoare
A albelor petale ce am iubit,
Să simt cum împreună s'a întâlnit
Parfumul lor cu sufletu-mi în drum.*

*De atunci, demult, de eri și de acum
Ca în neștiință gemene să zboare,
Să simt cum împreună se topesc. . .
Eu vreau să mor atuncea când înflorește crinul.*

Ion Gorun

TARA MOTILOR

V. Aspecte din viața domestică și socială

Bunăstarea materială își restrânge înrăuririle ei asupra întregii orânduiri a vieții omenești. Mizeria, ca și incultura. își apasă pecetea lor biruitoare asupra tuturor lucrurilor de aici. Tradiționalismul incultural e într-o vădită frământare cu nizuințele emancipatoare ale civilizației moderne. Crângul și valea sunt într-o continuă luptă. Crângurile prin poziția lor de izolare geografică, sunt tradiționaliste și refractare, pe când văile râurilor, fiind mai accesibile, sunt ceva mai civilizate, mai urbanizate.

Felul de construire al *caselor* e același în întreaga regiunea. Aproape toate sunt construite din bârne de brad, încheiate cu foarte multă măestrie. Aproape toate sunt acoperite cu șindile. Pe dinafară sunt „nevăcălite” și nevăruite. La „dealuri” nu sunt văruite nici pe lăuntru. Numai cei din „luncă” le văruiesc și văcălesc pe dinlăuntru. Au grajduri și șuri construite de asemenea din bârne. Șurile, cari sunt mari și încăpătoare au aici o menire specială. Așează în ele grâul, pe care tot acolo îl și îmblătesc iarna. Aria de îmblătit e făcută tot din bârne, așa de strâns încheiate încât să nu se prelingă printre ele nici apa. Orânduirea exterioară a gospodăriei domestice e primitivă. Dar cu greu ar putea fi altfel. N'au curte economică, N'au grădină de legume, decât cei dela vale. Cei de prin crânguri își țin carele și căruțele în vale, în gazdă. Drumul până acasă îl bat sau călare, sau pe jos.

Tot așa de primitivă e rânduirea interioară a caselor, mai ales prin crânguri. Haine de pat puține și dure. Mulți nu cunosc nici chiar salteaua cu paie. Au în paturi chiar și pe valea Albacului, paie ori fân („foască”) acoperit cu „pocrof” ori cu „cergă”. Mobilierul e simplu, de lemn. Numai jos, pe văi, găsim mobile mai orășanești.

C o m u n a	Case		Acoperite		Nrul total al caselor
	de peatră	din bârne	cu tăgile	cu șindile	
Câmpeni — — —	60	549	60	549	609
Bistra — — —	1	919	10	910	920
Certegea — — —	—	—	—	—	239
Săcătura — — —	4	480	—	484	484
Neagra — — —	—	601	—	601	601
Albac cu Arada —	1	1374	3	1362	1375
Scărișoara cu Arieșeni	2	1457	—	1459	1459
Avram Iancu — —	1	756	20	737	757
Vidra — — —	1	576	30	547	577
Ponorel — — —	—	352	10	342	352
Sohodol — — —	6	912	12	908	918
Total:	76	—	145	—	7271

Hrana li-e slabă și puțin substanțială. Principalul aliment e laptele. Legume nu cam mănca, fiindcă se fac puține. Se aduc dela țară. Varză bună se face numai într'un loc în această regiune, în Vidra. Mănca mulți cartofi. Carne mănca foarte puțină. Porci țin foarte puțini, deasemenea și găini, din cauza lipsei de porumb. Porcii îi țin pentru

slănină și pentru untură. Mănca multă „chisăliță”, care e făcută din zamă de mere turnată peste pâne. Mai mănca și zamă de „țșir” cu pâne. „Țșirul” e apă turburată cu făină; fiartă la foc și turnată apoi într'un blid mare peste pâne sfărmată. Din aceasta mănca întreagă familia. Mai fac și zamă de „cordii” (frunze de curechiu). Lapte și mămaligă mănca puțin. Carne proaspătă numai la Paști, când au miei. Incolo tot mănări slabe și de post. De pe fețele multora se vede alimentarea slabă.

Nu rabdă foame numai cei mari, la mulți rabdă și copiii. Un nepot a lui Horia îmi spunea, că are acasă 7 copii și 2 capre. Altă avere afară de casă, nu are. De o săptămână i s'au gătat și bucatele. Copilașii îi trăiesc cu lapte de capră și cu — mere pădurețe. „Nu-mi rămâne alta, îmi spunea resignat, decât să iau lumea'n cap cu cei șapte copii pe cari îi am”.

In general e o *poporație subalimentată*.

Imbrăcămintea e simplă, ca pretutindeni la poporația de munte. Hainele sunt aproape toate făcute acasă, cele bărbătești din lână și cânepă, iar cele femeiești din pânză, giolgi și carton, pe cari le cumpără din oraș. Portul bărbaților e același ca în bătrâni, vidrenii îl cam părăsesc. Al femeilor s'a cam orășenizat. Nu mai poartă zadii ca mai de mult. Locul zadiei l-a luat rochia de carton. Rochia a biruit din motive economice. Nu trebuie spălată și se face repede și ușor, mai ales cu mașina de cusut. Femeia nu poartă opinca decât la câmp în zilele de lucru. În sărbători multe poartă păpuți. Bărbații poartă de regulă opinci. „Care are voie și putere poartă și cisme”, spunea un albăcean.

Cămeșile sunt simple, fără multe cusături, chiar și la femei. Pe cămeșile de sărbătoare sunt puține cusături, — și acele simple, fără înflorituri, de culoare neagră. Lipsa cusăturilor are și ea o singură explicație: nevoile traiului. Acestea nu dau femeilor răgaz să piardă prea multă vreme cu acul. Rămasă singură acasă, femeia trebuie să se răboiască cu unelte mai grele decât acul: cu furca și de multeori chiar și cu coasa. Viața grea a isgonit zadia și cusăturile cu înflorituri.

Bărbații poartă: pălărie cumpărată, căciulă făcută de cojocari din sat, laibăr lecru sau căpuf cumpărat, sau făcut acasă din lână, din bumbac sau in, laibăruț sau pieptar cumpărat, sau făcut acasă, cioareci făcuți din lână, opinci sau bocanci cumpărați. Vidrenii poartă și nădraji făcuți acasă din bumbac și in. Vidrenii îi zic la țundră „zobon”.

Femeile poartă: năfrâmi cumpărate, rochie și „papuci” cumpărați. Ele cumpără tot afară de albiturile de cânepă.

In scurt: imbrăcămintea prin simplitatea ei este o oglindă fidelă a vieții grele și trudnice de aici, Roabe ale muncii, femeile n'au răgaz de a face din cusut îndeletnicire artistică.

Nu se practică decât într'un singur sat, în Bistra. Aici mi se spunea, că sunt 3 țăsătoare, cari țes pănură și țoale, pe cari le vând. Acestea trăesc din țesut.

(Va urma)

Petru Suciu.

BULETIN BIBLIOGRAFIC

Publicat de **Ion Muşlea**
Bibliotecar la Biblioteca Universităţii din Cluj.

OPERE GENERALE. BIBLIOGRAFIE. O.

- Almanahul Banatului pe anul 1929.** Redactat de Romulus S. Molin. Timişoara, 1929. Ed. Virgil Molin. /„Serisul Românesc” Craiova/. 8° 1 f., 224 p., 3 f. (3163—1928)
- Annarul Ministerului lucrărilor publice și al Ministerului comunicațiilor pe 1928—1929.** Ediție oficială. 1928. Tip. F. Göbl Fii. 8° 220 p. (3152—1928)
- Buletin bibliografic.** Publicațiile apărute prin îngrijirea Direcțiunii statisticii agricole și a publicațiilor din Ministerul agriculturii și domeniilor. Extras din „Buletinul Agriculturii”. Vol. III Nr. 5—6, 1928. Buc., 1928. Tip. „Bucovina”. 8° 13 p. (484—1929).
- Dolgozatok a biharmegyei orvos-gyógyszerész és természet-tudományi egyesület 60 éves fennállásának emlékére.** Kiadta az Egyesület. Oradea, 1928. Sonnenfeld Adolf. 8° 146 p., 4 planșe. (131—1929)
- Jahrbuch des Siebenbürgischen Karpathenvereins.** XLI Jahrgang 1928. Hermannstadt, 1928. Krafft & Drotleff. 8° (533—1929) Lei 40.—
- Legea și regulamentul asupra înaintărilor în armată și legea și regulamentul asupra pozițiilor ofițerilor.** Buc., 1928. Imprimeriile statului. 8° 256 p. (3147—1928)
- Osvát Kálmán.** Erdélyi Lexikon. Szerkesztette ———. Oradea, 1928. /1929/ „Szabadsajtó” Satu-Mare. 8° 318 p., 1 f. (138—1929)

TEOLOGIE. RELIGIE. BISERICĂ. 2.

- Bulacu, Mihail.** Școala catehetică patristică ca bază de orientare pentru actuala școală catehetică. Studiu introductiv în catehica ortodoxă. Oradea, 1928. Tip. Diecezană. 8° 2 f., 194 p. (81—1929)
- Gladden Washington.** A keresztény pásztor és a dolgozó gyülekezet. Fordította és négy fejezettel megtoldotta Kiss Sándor. Odorheiu, 1928. „Globus”-kny. 8° 287 p. (136—1929)
- Űtő Lajos,** Bölcső mellett. (Keresztelési beszédek.) (Cristur, 1928. Szabó K. 8° 78 p., 1 f. (114—1929)

POLITICĂ. 32.

- Aradi Victor.** A nagy pör. Cluj, [1928]. /Tip. „Viața”/. 8° 1 f., 32 p. (149—1929)
- Arifeanu, Virgil.** La granițele bolșevismului. Observațiile unui martor ocular. (Cu 18 documente reproduse în facsimile). Brașov, 1928. Tip. „Unirea”. 8° VIII, 100 p., 2 f (195—1929) Lei 40.—
- Ciuhandu, Gh.** Patronatul ecleziastic ungar în raport cu drepturile statului român. Studiu istoric — statistic și politic — bisericesc. Arad, 1928. Tip. Diecezană. 8° VIII, 211 p. (307—1929) Lei 100.—
- Dougrozi, Ion.** Români de peste hotare. Craiova, [1928]. „Ramuri”. 8° 16 p. (168—1929)
- Maniu, Cassiu.** Politica. Lectiuni ținute la Facultatea de drept a universității din Cluj. Vol. I. Cluj, 1928. /Tip. „Viața”/. 8° 197 p., 2 f. (167—1929) Lei 300.—
- Teodorescu, I. et N. Istrate.** Méthode pour la connaissance des minorités ethniques. (Extrait de „Les annales économiques et statistiques”). Buc., 1928. Socec & Co. 8° 29 p. (160—1929)

ECONOMIE POLITICĂ. 33.

- Roumanie économique, La.** /Publication de l'„Union des chambres agricoles” de Bucarest. Buc., 1928. Impr. „Oltenia”/. 8° 91 p., 1 f., 30 planșe. (157—1929)
- Stroia, Gheorghe.** Indrumări pentru conducerea sindicatelor muncitorești. [Buc., 1928]. Tip. „Bica”, I. Georgescu. 8° 32 p. (83—1929) Lei 10.—

- Weisz, Georg.** Betriebsorganisation der Banken. Arad, 1928. Tip. S. Reismann. 8° 53 p., 1 f. (3162—1928)

INVAȚAMANT. EDUCAȚIE. 37.

- Berbecar, V.** Călăuza școlii duminicale conținând lecțiile pe anul întreg 1929. Arad, 1929. /EdE.: Libr. „Speranța”. Tip. „Corvin”/. 8° 1 f., 112 p. (3144—1928) Lei 60.—
- Carp, Ch.** Le dessin comme moyen d'expression. /Desemnul ca mijloc de exprimare./ Communication faite au Congrès international de l'enseignement secondaire, réuni à Bucarest entre le 18 et le 23 juillet 1928. Buc., 1928. Typ. Roumaines Unies. 8° 16 p. (162—1929)
- Georgescu, Ioan M.** Muzica vocală în liceu. Critică și soluții. Craiova, 1928. „Ramuri”. 8° 16 p. (169—1929)

ȘTIINȚE PURE. 5.

- Onicescu, O.** Calcul vectorial. Partea întâia. Operații vectoriale în spații lineare cu două și trei dimensiuni. Buc., 1928. „Cultura Națională”. 8° 75 p. (3142—1928) (Biblioteca manualelor științifice.)
- Otetelișanu, Enric et Const. A. Disescu.** Climat de la Dobraudja et du littoral de la Mer Noire. Buc., 1928. Tip. „Răsăritul”. 4° 71 p., 15 planșe. (86—1929) (Institutul meteorologic central al României. Memorii și studii. Vol. I. No. 3).
- Pompeiu, D.** Le vecteur — accélération. Extrait du „Bulletin mathématique de la Société roumaine des sciences”. Tome 31, 1928. [Buc., 1928]. Impr. de l'Etat. 8° 10 p. (166—1929)
- Raclis, Rodolphe.** Sur la représentation conforme et les équations fonctionnelles. Extrait du „Bulletin mathématique de la Société roumaine des sciences” Tome 31, 1928. [Buc., 1928], Impr. de l'Etat. 8° 12 p. (165—1929)

MEDICINĂ. 61.

- Blumental, M.** Contribuțiuni la etiologia lupusului eritematos. Lucrare de docență. Buc., 1928. Tip. „Cultura”. 8° 36 p., 1 f. (303—1929)
- Buțureanu, Vladimir.** Chirurgia ulcerului gastric și duodenal. Iași, 1928. „Presa bună”. 8° 300 p. (314—1929)
- Parhon, C. I.** Pagini de critică medicală. Privire critică asupra activității științifice a d-lui conferențiar Dr. D. Paulian. Iași, 1928. „Presa bună”. 8° 15 p. (312—1929)
- Radutzesco.** La réduction des fractures sous l'écran radioscopique. Son application en particulier aux fractures de l'extrémité inférieure du radius et du cou-de-pied. Préface de Pierre Duval. Avec 125 figures inédites dans le texte et hors texte (48 planches). Paris, 1928. /Masson & Cie, éditeurs/. /Typ. Leopold Geller, Buc./, 8° 196, 1 f. (155—1929)

INGINERIE. 62.

- Andreescu, Alexandru V.** Aparate și instalațiuni telegrafice (Vol. I.) Curs predat la Școala superioară P. T. T. Timișoara. [1928]. Tip. „Ramuri” Craiova. 8° IV, 422 p. (171—1929)
- Hoiescu, Nicolae.** In ce măsură se pune pentru România problema șoselelor moderne. Cluj, 1928. Tip. „Cartea Românească”. 8° 22 p. (80—1929)
- Pascu, Radu.** Carierele și apele minerale din România. Carierele și apele minerale din Dobrogea. Cu o hartă a carierelor. Buc., 1928. „Cultura Națională”. 8° 160 p. (314—1928) (Institutul geologic al României. Studii tehnice și economice. Volumul VI. Fascicola No. 1.)
- Problema gazului metan.** Cluj, 1928. Tip. „Cultura”. 8° 103 p., 1 planșe. (308—1929)

*) Vezi explicația prescurtărilor și a diferitelor semne în introducerea la numărul nostru Buletin, publicat în No. 1—2 1929 al revistei.

AGRICULTURA. 63.

- Appercu sur l'activité de la direction générale des fermes, de l'horticulture, de la sériciculture et de la moticulture.** Buc., 1928. Impr. „Bucovina”. 8° 100 p., 1 f. (161—1929) (Royaume de Roumanie. Ministère de l'agriculture et des domaines.)
- Ionescu, Theodor.** Aspecte sociale și economice din diferite țări. Danemarca, Olanda, Italia, Elveția și România. Buc., 1928. „Tiparul Românesc”. 8° IV, 240, LXXVI p. (192—1929) Lei 200.—
- Rădulescu, Dobœe.** Viticultură și vinificație. Tratat pentru uzul învățământului agricol inferior. Ediția II-a. Craiova, 1928. „Ramuri”. 8° 188, VIII p. (3149—1928) (Ministerul agriculturii și domeniilor. Serviciul publicațiilor. I. Manuale didactice.)

LITERATURĂ. 8.

a) POEZII

- Farago, Elena.** Poezii 1906—1926. Bucăți alese. [Buc.], 1928. Casa Școalelor. 8° 159 p. (170—1929) Lei 35.—
- Patrognat, Albert.** Les beautés de Iassy. Iassy, 1928. Impr. „Viața Românească”. 8° 15 p. (164—1929) Lei 25.—
- Pillat, Ion.** Lîmpezimi. Craiova, 1928. „Serisul Românesc”. 8° 123 p., 2 f. (3146—1928)

b) ROMANE. NUVELE. SCHIȚE

- Agârbiceanu, Ion.** Primăvara. Povestiri. Cluj, [1928]. „Cartea Românească”. 8° 1 f., 64 p. (437—1929) (Biblioteca Poporului No. 2.)
- Botiș-Ciobanu, Maria.** Țara Moșilor. Legende și credințe. Vol. I. Arad, 1928. Tip. Diecezană. 8° 68 p., 1 f. (306—1929)
- Hodoș, Constanța.** /Picolo/. Povestiri din viața copiilor. /Buc., 1928/. Tip. I. Copuzeanu. 8° 134 p., 1 f. (477—1929) Lei 40.—
- Hurmuz, Adrian.** Cărarea cenușie. Buc., 1928. Casa Școalelor /Tip. I. C. Văcărescu/. 8° 144 p., 2 f. (322—1929) Lei 32.—
- Păunescu-Ulmu, T.** Viața tragică și românească a lui Eminescu. Vol. I. Copilăria și tinerețea. /Craiova/, 1928. /Tip. „Prietini Științei”/. 8° 118 p., 1 f. (324—1929) Lei 100.—
- Peltz, I.** Viața cu haz și fără a numitului Stan. /Roman/. Buc., [1928]. Ed. „Ancora”. 8°, 206 p. (194—1929)
- Popa, Septimiu.** Când au răsunat munții... și alte povestiri. Cluj, [1928]. „Cartea Românească”. 8° 64 p. (437—1929) (Biblioteca Poporului No. 1.)
- Zamfirescu-Lik, V.** Sns cortina. Buc., 1928. /Ed. „Ancora”/ Tip. „Viața Economică”. 8° 126 p., 2 f. (297—1929) Lei 60.—

c) TEATRU

- Pamfile, Tudor.** Cuiul lui Pepelea. Alcătuirea teatrală într'un act. Buc., 1928. Fund. Cult. Regele Mihai I. 16° 64 p. (402—1929) („Cartea Vieții” No. 8.)
- Rădulescu, Mircea Dem.** Petronius. Comedie antică în patru acte și cinci tablouri — în versuri. [Buc., 1928]. „Cultura Națională”. 8° 127 p. (3143—1928) Lei 80.—

d) TRADUCERI

- Maizeroy, René.** Dorința. Traducere de Al. Iacobescu. Buc., 1928. Ed. S. Ciornei /Tip. „Luceafărul”/. 8° 157 p., 1 f. (300—1929) Lei 45.—
- Maizeroy, René.** Posesiunea. Traducere de Al. Iacobescu. Buc., 1928. Ed. S. Ciornei /Tip. „Luceafărul”/. 8° 155 p., 1 f. (301—1929) Lei 45.—
- Sand, George.** Lelia. Roman. Traducere de Th. Roman. Buc., 1928. Ed. S. Ciornei. 8° 224 p. (474—1929) Lei 45.—
- Segur, Nicolas.** Prăzile Venerei. Perdeaua roșie. Roman. În românește de: Al. Iacobescu. Buc., /1928/. Ed. S. Ciornei. 8° 187 p. (472—1929) Lei 50.—
- Tolstoi, Lew N.** Sonata Kreutzer. Roman. Cuvânt introductiv de Eugen Lovinescu. Text românesc de George B. Rareș. /Ediție pentru centenar/. Buc., [1928]. Ed. „Ancora”. /Tip. „Cultura”/. 8° 315 p., 1 f. (302—1929) Lei 75.—

e) LITERATURĂ MAGHIARA

- Antal János.** Szüzesség (Két lélek története). Cluj, [1928]. Pallas kiadás /Tip. „Helicon”/. 8° 162 p. (135—1929)
- Ligeti Ernő.** Vonósnégyes. Elbeszélések. Cluj, 1928. „Lapkiadó”. 8° 158 p., 3 f. (143—1929)
- Lits Antal.** Igaz mesék. Arad, 1928. Hehs & Lovrov kny. 8° 117 p. (124—1929)
- Pénzes Artúr.** Gyónik a falu. Versek. /Arad/, 1928. Amateurkiadás. /Tip. Hehs és Lovrov/. 8° 64 p. (125—1929)
- Szabó Imre.** Az utolsó máglya. Cluj, /1928/ Kadima-kiadás. /„Cartea Românească” Cluj/. 8° 154 p., 1 f. (134—1929)

f) LITERATURĂ GERMANĂ

- Helfenbein, Luise.** Sächsisches Dorfleben in Glück und Leid. Ein Kranz Erzählungen. Bistritz, 1928. Druck von Gustav Zikeli. 8° 299 p., 1 f. (524—1929)
- Honigberger, Emil.** Unsere grossen deutschen Tondichter. Mediasch, [1928]. Buchdr. Reissenberger & Co. 8° 1 f., 69 p. (3159—1928)
- Zillich, Heinrich.** Strömung und Erde. Gedichte. Kronstadt, 1929. Klingsor-Verlag /Markusdruckerei Schässburg/. 8° 2 f., 76 p., 1 f. (525—1929)

ISTORIE LITERARĂ. CRITICĂ. 809.

- Gerota, Const. V.** Insemnări critice. /Craiova/, 1928. /Tip. „Prietini Științei”/. 8° 3 f., 140 p., 1 f. (326—1929) Lei 60.—
- Perpessicius.** Mențiuni critice. Seria I-a. Buc., 1928. Casa Școalelor /Tiparul Românesc/. 8° VIII, 376 p., 1 f. (193—1929) Lei 84.—

ISTORIE. 9.

- Anastasiu, Al.** Bătălia dela Călugăreni 1595. Cu 3 crochiuri în text și 2 planșe anexe /și o ilustrație fototipografică/. Ediția II-a revăzută și corectată. Cu o prefață de: C. Dragu. Buc., 1928. Tip. „Revista Infanteriei”. 8° 160 p. (104—1929) Lei 160.—
- Dobrogea.** Cincizeci de ani de viață românească. 1878—1928. Publicație tipărită cu prilejul semicentenarului reanxării Dobrogei. /Volumul acesta constituie anul IX. vol. I din „Analele Dobrogei”/. Buc., 1928. „Cultura Națională”. 8° mare, X p., 1 f., 793 p., 3 hărți, 1 planșe. (3139—1928)
- Nanu, A.** Crâmpee din contribuția Ardealului la mărirea României. Note maghiare. Odorheiu, 1928. Tip. „Minerva”. 8° 14 p. (304—1929)
- Iorga, N.** Les narrateurs de la première croisade. Paris, 1928. Ed. J. Gamber /Impr. „Datina Românească” Vălenii-de-Munte/ 8° 1 f., 92 p., 1 f. (159—1929) Fres. 5.—
- Pagès, G.** Les relations de la France et de la Russie en 1860. D'après des documents inédits. Paris, 1928 /Impr. „Datina Românească” Vălenii-de-Munte/ 8° 13 p., 1 f. (158—1929)

BIBLIOGRAFII. 92.

- Buțureanu, Vladimir.** Expunere de titluri și lucrări. Iași, [1928]. „Presa bună”. 8° 15 p. (313—1929)
- Enescu, George.** /Notes biographiques. Biographische Notizen. Biographical notes. Enescu művész életrajza/. Buc., [1928]. Tip. „Cultura”. 8° 96 p., 1 planșe (517—1929)
- Georgescu, Ioan.** Dr. Ioan Rațiu (1828—1902). 50 de ani din luptele naționale ale Românilor ardeleni. Sibiu, 1928. Tip. „Foaia Poporului”. 8° 217, 3 f., 1 planșe. (Biblioteca „Astra” No. 16.) (427—1929) Lei 100.—
- Hagi Theodoraky, Dimitrie.** Din viața unui om. Buc., 1928. /Tip. „Viața Economică”/. 16° 151 p., 1 planșe (299—1929)
- Hyperion.** Aristide Blank. Buc., [1928]. Buchdr. „Eminescu”. 8° 1 f., 37 p. (529—1929) Lei 25.—
- Petrescu, Cezar.** Alexandru cel Mare Macedoneanul. Buc., 1928. Fund. cult. Regele Mihai I. 16° 56 p. (402—1929) („Cartea Vieții” No. 7.)
- Vornea, Luca.** Lazăr Șăineanu. Schiță biografică urmată de o bibliografie critică. Cu un portret și patru anexe. Buc., [1928]. Ed. „Adeverul”. 8° 4 f., 152 p. (3073—1928)

CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE

TEATRU

Problema Teatrului din Cluj

Doouă succese; „Procurorul Hallers“, „Medeea“.

Am evitat să discutăm în cursul acestei stagiuni, activitatea Teatrului nostru pentru că considerăm problema lui deschisă și credeam că și cei cari au posibilitatea de a rezolva în mod fericit această delicată problemă de cultură românească o înțeleg astfel și îi vor da o soluție potrivită cu interesele și prestigiul spiritului românesc din capitala Ardealului. Ni-se pare însă că noul guvern, prin trimiterea dlui Constantin Pavel în postul de director general a crezut că a făcut tot ce i-a stat în putință și a închis deci problema.

Am arătat în numărul precedent al revistei sentimentele și aprecierile pe care le avem pentru gustul și devotamentul pentru idealurile artei desăvârșite, cu cari este înzestrat, într'un mod atât de fericit, noul director general al Operei și Teatrului nostru. Montarea ultimei premiere: „Nunta din Serai“ a venit să confirme pe deplin, ceea ce striga entuziasmul nostru tineresc. Stilul, simțul de armonie a culorilor și a proporțiilor, adaptarea motivelor decorative la motivele muzicale — nimic n'a fost uitat de acest mare artist. Gălgăirea de lumină din opera lui Mozart o găseai în întregime și în — opera lui Constantin Pavel. Era, într'adevăr, o montare de teatru apusean.

Dar credem că dl Pavel însuși își cunoaște, mai bine decât noi, măsura priceperii și n'are deci, pretenția să fie tot așa de înzestrat și în problemele Teatrului. Și aici să ni-se permită să deschidem un parantez.

În epoca de după războiu a început să apară și la noi oameni dedicați teatrului, sub toate aspectele lui istorice și contemporane. Nevoia ne-a scos, și în acest domeniu, din dibuielele tîmpe și stîngace ale diletanțismului. Sunt vre-o câțiva specialiști, în adevăratul înțeles al cuvîntului, cam câte degete numeri la o mîna. Subt ochiului lor critic s'a ridicat, în bună parte, scena din București; sub ochiul și sub priceputa grijă a unuia dintre ei, a tînărului Victor Ion Popa s'a desăvârșit Teatrul din Cernăuți, un oraș cu pretenții artistice mai modeste decât Clujul, sau decât Iașul, de pildă. O hărnicie și o pricepere ca a lui Victor Ion Popa scoate apă din piatră. Un astfel de om i-ar trebui și Clujului.

Teatrul din Cluj a făcut până acum o foarte utilă operă de educație, cu mult entuziasm la început, cu mai puțin, cu foarte puțin chiar, în anii din urmă. În anul al zecelea trebuie să se deschidă și aici un capitol nou. Să se continue opera de educație, dar să se facă și artă. O instituție trebuie să ridice societatea la ea. Numai atunci este o instituție de progres. Ne trebuie oameni închinați problemelor înalte ale spiritului și ale artei și în provincie, nu numai în capitală. La crearea

acestei elite spirituale, fără de care o societate amorțește în noroiul materialismului, Universitatea oare fi ajutată mult de Teatru și Operă. Lucrul acesta așteptăm să fie meditat cu mai multă grijă de guvernul care înțelege și are la inimă problemele Ardealului, mai mult decât toate celelalte, cari l-au perindat.

Din pricina lipsei „omului“ stagiunea aceasta s'a scurs într'o amorțeață revoltătoare. Doar două lumini au licărit, două succese demne de remarcat, mai mult în raport cu amorțeața restului stagiunii, decât cu ceace poate da un teatru „național“. E vorba de „Procurorul Hallers“ și „Medeea“. Artiștii și-au făcut, în amândouă, mai mult decât datoria. Intâia este o piesă modernă, cu senzații de roman-foleton, mai mult interesantă, decât operă de artă. Ea tratează un caz de dublă personalitate cu prea multă grijă pentru demonstrarea cazului și cu prea puțin pentru drama însăși. În ea, dl Neamtu-Ottonel, cu priciperea dsale cunoscută, a creat un rol dificil. A doua este o piesă mai veche, cunoscută clujenilor. Ne oprim la ea pentru arta cu care a umplut-o dna Olimpia Bârsan, interpretând robul principal. Rar ni-s'a dat ocazie să vedem o vibrație sufletească atât de amplă și atât de măestru susținută. Da, dna Bârsan este o mare artistă, care ne face onoare, căreia îi întindem cununa de lauri cu amândouă mîinile.

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

Convorbiri literare. (Maiu-August 1928). — Abia-și mai ține bătrânețele. Trecutul glorios face, totuși, să o răsfoiești, cu o oarecare sfială și astăzi. Revista, care îngroapă în paginile ei cele mai de preț opere ale literaturii române nu mai aduce astăzi nimic de seamă pentru mișcarea literară contemporană. Iar cronica este atât de desorientată și inegală, încât uneori este o adevărată rușine pentru memoria sobrolui și justului Maiorescu, patronul de pe pământ și din ceriuri al revistei. Ne gândim la recenzia „Istoriei literaturii românești“ a dlui Iorga, făcută de d. E(mil) G(rigoraș), scrisă par'că, la ușa cortului.

Dacă revista nu aduce literatură propriu zisă, ne de câteva studii istorico-sociale, demne de remarcat. Atragem atenția asupra miezului studiului asupra „Instituției monarchiei la Englezi“ scris de distinsul cunoscător al instituțiilor engleze, d. N. Petrescu. Dsa arată, bazat pe un serios aparat documentar, apariția monarchiei la Englezi, evoluția ei integrarea ei, oarecum definitivă, în spiritul Societății engleze. Toate monarhiile au luat de model pe cea engleză și se aseamănă cu aceasta, în principiile lor

fundamentale. Nici una însă n'a devenit, așa de mult ca aceasta, o instituție organică a societății. Monarhia engleză este mai tradițională și mai stabilă și decât Biserica sau Parlamentul. Ea este reprezentarea concretă a trecutului și a prezentului statului britanic, simbolul unității lui istorice și geografice. Dl N. P. nu se sfiște să compare instituția engleză cu cea dela Gurile Dunării. Dsa amintește cu dreptate, cuvintele lui Maiorescu, omul politic, care și-a așezat ideea monarchică în centrul ideologiei lui politice și care a legat viitorul României de întărirea sentimentului monarchic. Dsa arată cât rău fac acestei instituții de garanție națională atitudinile pline de echiocuri ale oamenilor politicii și cuvintele lor nemăsurate. Monarhia noastră ar trebui privită de toți cetățenii acestei țări ca simbolul concret al unității statului nostru. Politicianii ar trebui să ajute întărirea și adâncirea acestui sentiment. În restul numărului: un studiu asupra „Izvoarelor lui Gh. Asaki“ de D. Caracostea; Orientări în politica economică de O. Tăslăuanu; „Spiritul popular al cruciadei I-a de A. Sacerdoțeanu, etc.

Cele trei Crișuri. (Nov.-Dec. 1928). —

„Număr închinat Ardealului și Banatului, cu ocaziunea împlinirii primului deceniu, dela Unire“. Dl. Dr. I. Lupaș face o justă reconstituire a marelui act istoric din 1 Dec. 1918 („Adunarea națională dela Alba-Iulia“); d. G. Bogdan-Duică dă câteva aforisme despre Ardeal, cam pesimiste („Despre Ardeal“). Dând noțiunii de „cultură“ un înțeles mai larg, dsa afirmă că, în preajma Unirii, ne-a lipsit unitatea culturală. Deaceia Unirea n'a dat roadele așteptate. Înainte de secolul XVIII am avut o mai mare unitate național-culturală decât de atunci încoaace. Busola noastră viitoare să ne fie egoismul național: „Înainte de toate: Românul și românismul; înainte de toate euceririle materiale și culturale românești; înainte de toate: Sprijinul reciproc, pentru ca acele euceriri să fie cu putință; și încă urgent“.

Pentru realizarea euceririlor dsa cere conducătorilor nostri mai multă muncă de orientare, inteligență și inventivitate, însușiri cari — după dsa, ardeleanul — au cam lipsit în Ardeal... Să nu ne prea lăsăm răpiți de „teorii străine și străni“, ca de pildă, comunismul, sau radicalismul democratic. Ardealul ar trebui să se reculegă, în această privință. Dar ne întrebăm, cu aceeaș dragoste pentru viitorul nației ca și d. Bogdan-Duică, luat-au aceste teorii așa proporții ca să fie nevoie de o reculegere? N'a subliniat oare toată presa streină, cu deosebită satisfacție, faptul că la ultimele ale-

FAPTE, IDEI ȘI OBSERVAȚIUNI

Spre refacerea economică

Este o constatare întrată demult în banalitate — pentrucă, în deosebi dela Unire încoace o repetăm, cuprinși de revoltă, în fiecare zi — că trăim în sărăcie într'o țară bogată. Nici uneia dintre țările Europei nu i-se potrivește, așa de mult, această dureroasă constatare. Și ea s'a perimat nu numai la noi, ci și în streimătate. Nu odată am avut ocazia să citim în presa streină despre imensele bogății din România, cari așteaptă capitalul pentru a-și revărsa dărnicia asupra cetățenilor acestei țări, cum așteaptă piatra toaigul lui Moise pentru a țâșni apă din ea.

După tratative, cari au început să devină desasperate prin lungimea lor — capitalul a venit. Intrarea lui în țară este de bună seamă, cel mai important eveniment economic dela Unire încoace. Din acest motiv el este un succes, de care actualul guvern se poate mândri în fața alegătorilor, cari i-au dăruit, cu atâta entuziasm, voturile.

Prima și cea mai de seamă consecință a realizării împrumutului, a fost stabilizarea. Suntem printre cei din urmă care facem această operație atât de necesară bunului mers al economiei naționale. De-acum încolo nu vor mai trece fiori de groază prin spatulele comercianților și industriașilor noștri; produsele streine se vor îndrepta mai stăruitor spre consumatorul român: leul a renunțat la primejdioasele lui capricii.

Cele două evenimente sunt doi pași mari spre atât de dorita refacere economică. Ele vor da curaj întreprinderilor noi, vor pune în picioare industria națională, ajunsă la sapă de lemn din cauza datoriilor statului, și vor oferi o posibilitate de existență miilor de muncitori rămași pe drumuri din cauza lipsei de lucru. Căci nu cred să existe situație mai

tragică, decât a omului cu brațe tari, cu minte ageră, dornică de activitate, ajuns peritor de foame, împreună cu familia, din pricina căpătuielilor câtorva profesori.

Suferim de neajunsuri economice pe cari capitalul strein le vindecă în ceasul al unsprezecelea. Sperăm să vindece o bună parte din ele. Sperăm, îndeosebi că el va da țăranelui o posibilitate de muncă mai rațională și de valorificare mai omenească a produselor lui; sperăm că el va vindeca de șomaj o țară cu o clasă muncitorească abia existentă; sperăm că el va crea intelectualului cinstit, îndrăgostit de înaltele probleme ale spiritului, condiții de existență mai umane. Poate a sosit ceasul și pentru cei mulți și năcăjiți. Poate... Patru-cinci luni și vom vedea... Dacă și această speranță se va spulbera, atunci ne așteptăm un dezastru iremediabil.

Horia Trandafir

Emilia Dr. Rațiu. — S'a stins la Sibiu, sub povara anilor bătrâneții și a unei vieți bogată în fapte memorabile și în grele încercări, una dintre cele mai distinse femei ale Ardealului. Soarta a dăruit-o unui om de luptă cu dușmani îndărătnici, foarte adesea cruzi, chiar călătâile ei nobile au făcut-o vrednică de a fi tovarășă inimosului luptător național. Impinse de motive familiare sau pur și simplu egoiste, femeile, de cele mai multeori, taie avântul eroic al bărbaților. Sunt însă foarte rare, și de acelea care-l cresc. Emilia Dr. Rațiu a făcut parte dintre ele. Când casa ei e dărâmată de mâini barbare, ochii ei plâng de bună seamă, căci care dintre femei nu plânge după enibul încălzit zilnic cu sufletul ei. Ochii ei au plâns dar inima românească indemnă mâinile să joace pe albele clape o arie eroică. Este un episod acesta, care te introduce în legendă, te ridică exemplul cald în fața posterității. Alături de el se găsesc altele și altele. Cu toate că anii au fost mulți ei n'au putut cuprinde par'că faptele pilduitoare. De aceea bine s'a făcut că s'a îndoit genunchiul țării pe mormântul Emiliei Dr. Rațiu....

geri România, vecina Sovietelor, n'a trimis nici un comunist în parlament? — Dl Ion Agârbiceanu scrie mișcate cuvinte de închinare pentru „Marele Anonim“, poporul, care a făcut Unirea. Dsa are mai multă încredere în masse (=țărâni-me) decât d. G. B. D. Iată cum caracterizează dsa țărâniimea ardeleană: „Ea este un element disciplinat, ponderat în toate, iubitor de ordine. Anarhia e aproape sinonimă cu nebunia, în mentalitatea populară. Lăsată la dreapta ei judecată, Românismul nu se va putea teme niciodată de astfel de fapte anarhice din partea țărânimii, care să primejduiască viitorul țării. O nepotolită sete de omeneie, de dreptate, arde în inimi. Un dispreț desăvârșit pentru cel necinstit“. — Din restul numărului subliniem articolul dlui Murnu despre G. Coșbuc; și al dlui P. Ardelean despre „Viața culturală a minoritarilor din Ardeal“. Ilustrațiile numeroase și bogate.

Cronicar

va. Dar să așteptăm ca frazele lor, cari de bună seamă că vor fi țesute cu răsunătorul cuvânt al păcii, ca ale tuturor diplomaților, să așteptăm ca ele să aibă răsunet convingător și în opinia publică.

Statisticile intelectualității făcute de Navarro Salvador din Madrid și de Louis Schönrock din Leipzig, pentru anii 1926—27, arată, în general, o creștere în producția cantitativă — căci pentru inventarierea culturii aceasta contează! — a tiparului. Dintre cele 17 state confruntate abia 3 (Japonia, Bulgaria și Suedia) prezintă diferențe în minus. În fruntea tuturor stă Germania cu 31.026 de cărți, pe 1927; Japonia, (cine ar crede-o la noi, unde despre țările Soarelui Răsare stau la dispoziție cuvinte disprețuitoare!) are 19.967; mai mult decât Anglia, care a produs numai 13.810, cu o diferență în plus de 1011, față de Statele-Unite, unde totul se clădește de pe schele de șgărie-nori, oferă cifra de 10.153, dovedind că mai are încă mult ca să întrecă, barem cantitativ, Franța, de ex., invadată de tehnica lor, și care a tipărit în 1927 un număr de 11.922 volume. Italia, Polonia, Olanda cam pe la 6000; Suedia se întovărășește cu Spania și Bulgaria, în jurul lui 2000. Mica Ungarie se mândrește cu 4424, iar Rusia, tembelă, a amestecat noțiunea de „volum“ cu „foaia volantă“ sau „broșurică“ de propagandă, comunicând suma biruitoare de 36.680, din care pot rămânea 24.772, în cari se cuprind și traduceri pe cari sovietele le practică pe o seară întinsă.

Iar noi?... Lipsim! Lipsește și Austria și Portugalia și Grecia și Turcia și Cehoslovacia (!), Letonia, Finlanda, etc. — Luxemburgul își laudă cele 138 volume! — de ce să nu lipsească precum lipsește dela multe lucruri bune, România!.. Ne vine în minte, dintr'o nuvelă a lui Duiiu Zamfirescu, cum un reprezentant al U. S. la Roma, John James, îl întrebese pe autor că în România știu oamenii scrie și dacă nu scriu cumva pe papirus sau altă drăconie (la aceasta i-a răspuns Zamfirescu că Românii importă hârtia din America, unde nu știu ce să facă cu ea). După umila noastră părere, credem că România ar putea năimi o cifră cel puțin egală cu cele 4424 de broșuri de propagandă ungu-rești! Dar cine, în toată România, cunoaște numărul, aproximativ cel puțin al cărților în țara unde încă dela 1506 există neîntrecută invenție: tiparul?... Cine?

Un monument pentru o carte. — Una din cele mai cunoscute cărți ale literaturii italiene e desigur volumul de nuvele „Cuore“ de Edmondo de Amicis și a fost tradusă aproape în toate limbile civilizate, până și în românește. Acestei cărți i-se va ridica acum un monument la Imperia, în Liguria, orașul natal al poetului. Creatorul acestui monument e sculptorul Giacomo Georgi și în el vor fi reprezentate cele opt figuri principale, în cari e concretizat poporul italian.

Red.

Societatea Națională de Credit Industrial București

Convocare

Potrivit art. 86 și 87 din statute, dnii acționari ai Societății Naționale de Credit Industrial, sunt invitați a lua parte la adunarea generală ordinară ce va avea loc în ziua de 24 Februarie 1929, în localul Băncii Naționale a României din București, ora 10 jumătate dim.

Vor avea dreptul a lua parte la adunarea generală toți dnii acționari care figurează în registrele de acționari ale societății noastre până la data de 16 Februarie 1929 precum și cei ce vor fi cerut înscrierea lor printr-o scrisoare adresată societății noastre până în ziua de 21 Februarie 1929.

Dnii acționari, împiedecați a lua

parte personal la această adunare generală, pot trimite procurile lor, la sediul societății, până în ziua de 21 Februarie 1929.

Dacă în ziua hotărâtă nu se va întruni numărul de acțiuni prevăzut în art. 92 din statute, ședința se amână pentru ziua de 3 Martie 1929, ora 10 jumătate dimineea, adunarea urmând a avea loc tot în localul Băncii Naționale a României din București cu orice număr de acționari.

Ordinea de zi a adunării generale ordinare

1. Darea de seamă și bilanțul încheiat la 31 Decembrie 1928.
2. Descărcarea consiliului de administrație de gestiunea sa.
3. Distribuirea beneficiilor.

4. Fixarea retribuției cenzorilor.

5. Alegerea unui membru în consiliul de administrație, în locul rămas vacant prin decesul fostului consilier VI. Athanasovici.

6. Alegerea unui membru în consiliul de administrație, în locul dlui inginer Chr. Pennescu Kertsch, al cărui mandat expiră la 1 Ianuarie 1930.

Conform art. 76 din statute, vechii membri sunt reeligibili.

7. Alegerea a doi cenzori, unul în locul rămas vacant, prin demisionarea dlui C. Oromulu și unul în locul dlui dr. Gheron Netta, al cărui mandat expiră la 31 Decembrie 1929.

Conform art. 76 din statute, vechii cenzori sunt reeligibili.

Consiliul de administrație

Activ

Bilanțul general încheiat la 31 Decembrie 1928

Passiv

Acționari — — — — —	279.300	Capital — — — — —	500.000.000
Cassa: numerar și disponibil la bănci	31.96.867	Fond de rezervă statutar	35.199.615
Efecte publice — — — — —	74.124.755	Fond special pt. imobile	35.756.043
Portofoliu de scont — — — — —	373.158.153	Fond pt. creanțe dubioase	30.000.000
Conturi { cu garanție ipot. 1.628.589.993		Fond pt. pensii și ajutoare — — — — —	6.231.205
{ cu gaj comercial 154.320.857		Fond pentru mica industrie	18.525.912
{ cu scrisori de garanție și cred. pers. 1.024.940.407	2.807.851.257	Depunători spre fructificare și conturi curente creditoare — — — — —	445.468.042
Participațiuni industriale — — — — —	60.639.000	Bonuri de cassă — — — — —	375.000.000
Mobilier și cassa de fier — — — — —	1	Angajam. pt. efecte reescont	290.609.610
Imobil — — — — —	13.965.000	Angajamente externe — — — — —	1.482.300.000
		Dobânzi cuvenite anului 1929 — — — — —	3.075.634
		Diverse conturi — — — — —	49.483.058
		Profit & Pierdere, beneficiul net — — — — —	8.665.181
	3.361.314.333		3.361.314.333

Conturi de ordine

Efecte de cont curent — — — — —	1.428.974.191	Depunători de efecte cont curent — — — — —	1.428.974.191
Ipoteci, gajuri comerc., cesiuni, tit. și ef. com. în gaj, scrisori de garanție — — — — —	2.718.437.515	Depunători de ipoteci, gajuri, comerc. cesiuni, titluri și efecte comerciale în gaj, scrisori de garanție — — — — —	2.718.437.515
Garanții statutare — — — — —	210.000	Depunători de garanții statutare — — — — —	210.000
Polițe de asigurare pt. ipoteci și gajuri	6.131.252.952	Diverși, polițe de asigurare — — — — —	6.131.252.952
Conturi diverse — — — — —	34.291.000	Conturi diverse — — — — —	34.291.000
	10.313.165.658		10.313.165.658

Contul de Profit și Pierdere încheiat la 31 Decembrie 1928

Debit

Credit

Cheltuieli generale:		Dobânzi și beneficii diverse	128.379.875	
Salarii și gratificații, chirie, furnituri de birou, luminat și încălzit, imprimare și registre, tantiemă contractuală a directorilor, îndemnitățile comitetului de direcție a cenzorilor și comisarul guvernului, rețoane prezentă, diverse — — — — —	23.856.902	Cupoane, divid. diverse	7.896.093	135.875.968
Ajutoare și binefaceri — — — — —	2.523.676			
Impozite — — — — —	19.830.206			
Beneficiu net — — — — —	46.210.784			
	89.665.184			
	135.875.968			135.875.968

Președinte, Oscar Kiriacescu

Director general, inginer-inspector general, Gh. Popescu.

Subdirector general, inginer inspector general, Laurențiu Erbiceanu.

Șeful Contabilității, Theodor Nițu, expert contabil.

Sub director-general, Victor Slăvescu.

Director, G. D. Dumitriu.

Am verificat prezentul cont de profit și pierdere, conform art. 186 din codul comercial și l-am găsit în concordanță cu registrele.

Cenzori: C. I. Băicoianu

Dr. Gheron Netta expert contabil.

In atenta Doamnelor!

Ultimele
și cele mai
moderne
articole
de blănărie
la

LOUIS DÉRI

magazin cu reputație
solidă

C L U J,
Str. Memorandului
3

„SCHMOLLPASTA“
S. A. BRAȘOV

Fabrică de Cremă de ghețe
Premiată la 30 de expoziții

Adresa abonatului:

UNIVERSITÉ DE NANCY

FACULTÉS DE DROIT, MÉDECINE,
SCIENCES, LETTRES, PHARMACIE

Instituts techniques conduisant au diplôme d'ingénieur :
CHIMIQUE, ELECTROTECHNIQUE ET DE MÉCANIQUE APPLIQUÉE,
AGRICOLE ET COLONIAL GÉOLOGIE APPLIQUÉE, COMMERCIAL,
DENTAIRE, SÉROTHERAPIQUE, ECOLE SUPÉRIEURE DE LA MÉTAL-
LURGIE ET DE L'INDUSTRIE DES MINES, ECOLE DE BRASSERIE
Les diplomes d'Ingénieur délivrés par l'Université de Nancy
sont enregistrés au Ministère de l'Instruction Publique

**Maison des Etudiants du Parc de Monbois
Restaurant Universitaire**

ETUDIANTS ETRANGERS: ENSEIGNEMENT SPECIAL DU FRANCAIS
Préparation aux Examens de l'Alliance Francaise

COURS DE L'ANNÉE SCOLAIRE: 3 NOVEMBRE — 1er JUILLET
COURS DE VACANCES: 9 JUILLET — 1er OCTOBRE

Diplomes d'Etudes francaises

Relations avec des Familles françaises assurées par un Comité de Patronage
Pour tous renseignements, s'adresser à **l'Office de Renseignements**
de l'Université, 13, Place Carnot

**Cassa de Păstrare și Banca
de Credit din Cluj Soc. An.**
Cluj, Piața Unirei No. 7.

**Capital social:
85 milioane lei**

SUCURSALE:

DEJ, SÂNSMĂRTIN,
ALBA-IULIA, TG.-
MUREȘ, ORADEA.

Face toate operați-
unile bancare în mo-
dul cel mai avantajos

Bancă autorizată pentru
valute. - Antrepozit
lângă calea ferată.

INSTITUTE AFILIATE:

Cassa de Păstrare din Tur-
da-Arieș în Turda; Banca
Economică și Cassa de Pă-
strare din jud. Alba, Aiud;
Banca Poporală S. A. în
Huedin; Banca de Credit
din Gherla S. A. în Gherla;
Cassa de Păstrare din ju-
dețul Odorhelu Soc. Anon.
în Odorhelu; Cassa de Pă-
strare și Credit din Gheor-
giu și jur Societate Ano-
nimă în Reghinul-Săseșc.